

Голас Радзімы

ВЫДААННЕ БЕЛАРУСКАГА
ТАВАРЫСТВА
ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВ'ЯЗЯХ
З СУАЙЧЫНІКАМІ
ЗА РУБЯЖОМ
№ 50 (1159)
Снежань 1970 г.
Год выдання 15-ты
Цана 2 кап.

Мінск Г. С. П.
Красноармейская 9
Бібліятэка ім. Леніна

ХЛЕБ НАШ НА- ДЗЕН- НЫ

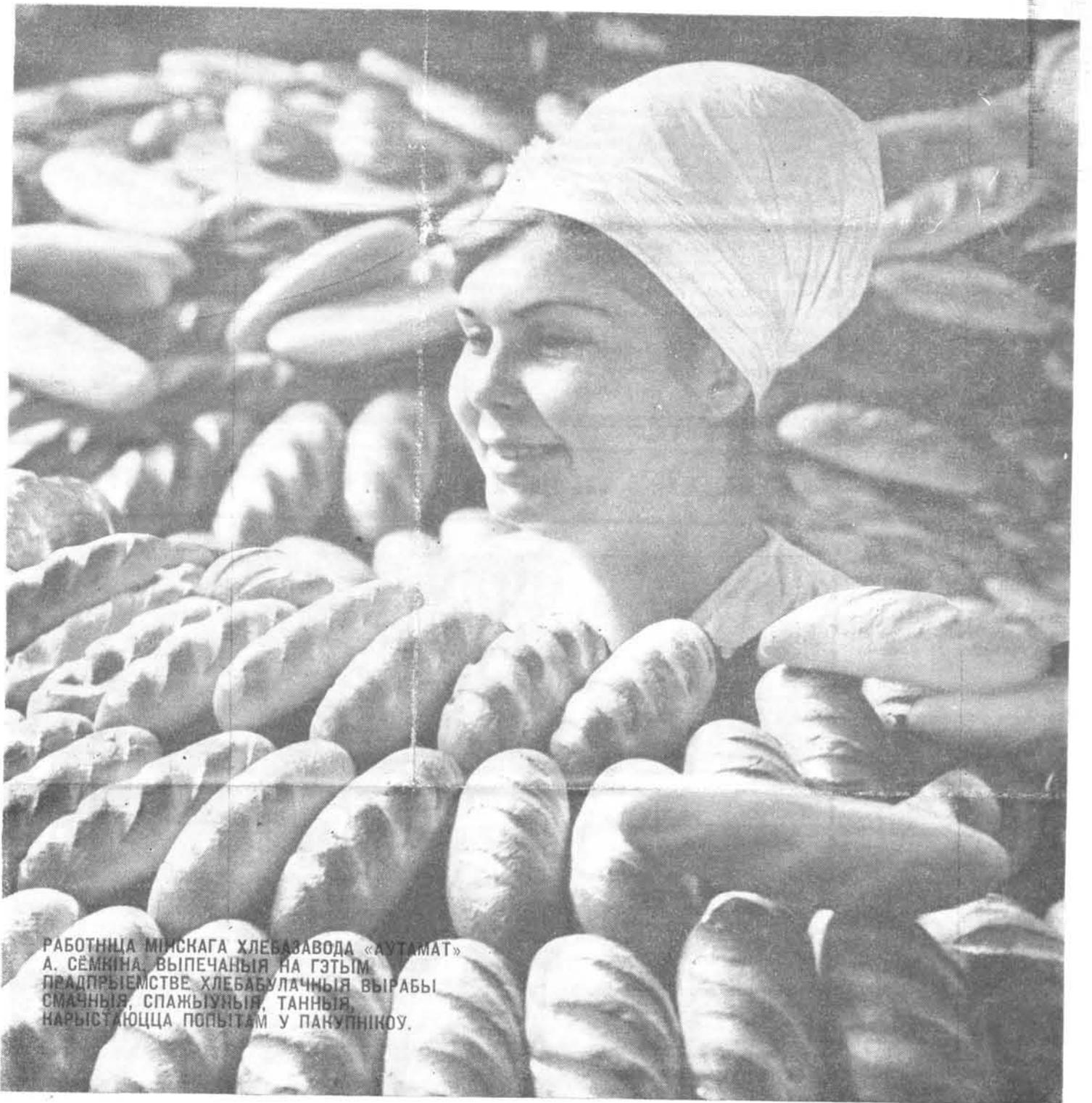
Як часта, разгарнуўшы раніцай газету, мы з болям углядаемся ў схуднелыя ад голаду твары венесуэльскіх дзяцей або чытаем кароткае сухое паведамленне аб самазбойстве англійскага беспрацоўнага, які не змог пракарміць сваю сям'ю. Ад голаду штогод на зямным шары паміраюць мільёны чалавек. Голад прымушае людзей пакідаць наседжаныя месцы і ў пошуках кавалка хлеба калясці па свеце.

...Хлеб. Не заўсёды ён быў на сталі беларускага селяніна ў дарэвалюцыйнай вёсцы, і таму сотні тысяч нашых землякоў апынуліся за акіянам.

...Хлеб. Купіўшы яго сёння ў нашым магазіне, турысты-суаічыннікі з Канады ці Злучаных Штатаў Амерыкі старанна, каб не вельмі зачарцавеў, укручваюць у паперу, цэлафан і яшчэ нешта мудрагелістае, бо хочучь паказаць там, дома, які выдатны хлеб спажываюць цяпер беларусы.

На Выстаўцы дасягненняў народнай гаспадаркі БССР ля экспазіцыі, дзе сваю прадукцыю экспануюць прадпрыемствы Міністэрства харчовай прамысловасці, заўсёды тоўпяцца людзі. Шакалад розных гатункаў і ў рознай упакоўцы, цукеркі ў вазах, кошыках і прыгожа аформленых каробках, дзесяткі відаў пладовагароднінных кансерваў, віны, каньякі, піва, торты, пірожныя і ... хлеб. Белы і чорны, фармавы і падавы, булкі здобныя, з макам, з разынкамі, батоны наразныя, кексы, бісквіты, абаранкі, пернікі, сухары. Тут часцей, можа, чым каля станкоў ці футры шчоўкаюць затворы фотаапаратаў у руках замежных турыстаў, гудуць кінакамеры.

Хлеб — аднака багацця, хлеб — аснова ўсяго. У харчовай прамысловасці дарэвалюцыйнай Беларусі 53,8 працэнта

РАБОТНИЦА МІНСКАГА ХЛЕБАЗАВОДА «АУТАМАТ»
А. СЕМКІНА, ВЫПЕЧАНЫЯ НА ГЭТЫМ
ПРАДПРЫЕМСТВЕ ХЛЕБАБУЛАЧНЫЯ ВЫРАБЫ
СМАЧНЫЯ, СПАЖЫВНЫЯ, ТАННЫЯ,
НАРЫСТАЮЦА ПАПЫТАМ У ПАКУПНІКОУ.

валовай прадукцыі прыходзілася на долю гарэлкі і вінакурэння, якія давалі вялікія прыбыткі капіталістам. Гарадское насельніцтва хлебабулачнымі вырабамі забяспечвалі дробныя саматужныя пякарні, і на ўсю Беларусь у 1913 годзе была адна хлебапякарня, дзе працавала 35 чалавек. Карамель, ледзянцовы пеўнік, фігурны пернік — вось увесь асартымент кандытарскіх вырабаў. Дарэвалюцыйная Беларусь не мела цукровай, маргарынавай, кансервавай і многіх іншых галін харчовай прамысловасці.

Якое развіццё яны атрымалі ў апошнія гады? Што зроблена і робіцца для забеспячэння насельніцтва прадуктамі харчавання? Якія новыя прадпрыемствы будуць пабудаваны ў бліжэйшыя гады? На ўсе гэтыя пытанні карэспандэнт «Голасу Радзімы» адказаў міністр харчовай прамысловасці БССР АРСЕНІЙ ЯРЭЙ.

Хлебабулачныя вырабы, якія прыводзяць у захваленне гасцей ВДНГ, можна купіць у любым хлебным магазіне, і не толькі Мінска, але кожнага абласнога і раённага цэнтру. У гарадах Беларусі працуюць больш 60 буйных камбінатаў, на якіх механізаваны ўсе працэсы хлебапячэння. (Гэта не лічачы больш дробных пякарняў у сельскай мясцовасці, якія

падпарадкоўваюцца іншым арганізацыям). Штодзень з заводаў у магазіны адпраўляюцца хлебабулачныя вырабы 154 назваў — хлеб, здоба, розныя булкі, абаранкі, сухары. У год гэта складае 750 тысяч тон.

Напэўна, цікава будзе адзначыць той факт, што ў апошнія гады попыт насельніцтва на хлеб і булачныя вырабы зніжаецца. Гэта тлумачыцца ростам дабрабыту, а таксама тым, што ў магазінах з'яўляецца ўсё больш і больш мясных і малочных прадуктаў, розныя макаронныя вырабы, крупы, мука. Павысіўся попыт на пшанічны хлеб, на вырабы з мукі вышэйшых гатункаў. Адным словам, спажыванне пшанічнага хлеба ўзрастае за лік аржаного, а ўвогуле паніжаецца попыт на печаны хлеб і булачныя вырабы.

Калісьці беларускі селянін, якому не хапала мукі, каб дацягнуць да новага ўраджаю, дабаўляў у хлеб мякіну, жмыхі, кару і іншыя мала прыдатныя да яды рэчы. Цяпер нашымі прадпрыемствамі асвойваюцца і выпускаюцца новыя гатункі хлеба з дабаўкамі, але паглядзіце з якімі каштоўнымі — соладам, патакай, малочнымі прадуктамі. Яны надаюць вырабам лепшыя смакавыя якасці, пах, мяняюць іх струк-

туру, узбагачаюць бялком. А хутка, напэўна, на прылаўках магазінаў з'явіцца новыя гатункі хлеба павышанай біялагічнай каштоўнасці. Выпускаем мы хлебабулачныя вырабы дзіцячага і дыетычнага харчавання.

Ну, а якія сямейныя ўрачытасці абыходзяцца без тартоў? На хлебазаводах ёсць спецыяльныя цэхі, што выпякаюць кандытарскія вырабы. Толькі адзін Мінск штодзень спажывае звыш 3 тон тартоў і пірожных.

Вельмі разнастайны асартымент нашых буйных кандытарскіх фабрык у Мінску, Бабруйску, Нароўлі і камбіната «Спартак» у Гомелі. Тут і карамель, і цукеркі, глазіраваныя шакаладам, ірыс, пасціла, мармелад, шакалад. Мы выпускаем каля 300 розных назваў кандытарскіх вырабаў, і трэба сказаць, што і тут з кожным годам попыт павялічваецца на больш дарагія, шакаладныя. Выпрацоўка шакаладу ў апошнія пяць год павялічылася амаль у два з паловай разы пад уплывам попыту пакупнікоў. За мінулы год асвоена яшчэ 26 новых гатункаў цукерак, зефіру, пячэння.

Чатыры заводы — у Свідэлі, Гарадзеі, Жабінцы і Слуцку — штогод выпрацоўваюць 100 тысяч тон цукру. Прадпрыемствы

вы працуюць на мясцовай сыравіне — цукровых бураках.

240 мільёнаў бляшанак кансерваў у год выпускаюць пладова-гароднінныя і гароднінасушыльныя заводы, якія размешчаны ва ўсіх абласцях нашай рэспублікі, у гарадах і сельскай мясцовасці. Усе яны таксама працуюць на мясцовай сыравіне, асартымент іх вельмі разнастайны — натуральныя, закусачныя, марынады, сокі, фруктовыя кампоты, варэнне, джэмы. Кансервамі мы маем магчымасць забяспечыць не толькі Беларусь, але і пастаўляць іншым рэспублікам Саветаў Саюза.

У бліжэйшыя пяць гадоў харчовых прадпрыемстваў стане яшчэ больш. Будуць пабудаваны ў розных гарадах Беларусі 5 новых піваварных заводаў, завод шампанскіх вінаў з каньячным цэхам у Мінску, кансервавы завод у Клецку, тры новыя хлебазаводы агульнай магутнасцю 180 тон хлебабулачных вырабаў у суткі.

Як бачыце, справы ў нас ідуць нядрэнна. Стараемся з кожным годам выпускаць прадукцыі больш, павышаем яе якасць, абнаўляем і паляпшаем асартымент. Пакупнікі становяцца ўсё больш патрабавальнымі, і мы імкнемся задаволіць іх попыт.

НОВЫ ЭТАП РАБОТЫ «ЛУНАХОДА-1»

8 снежня 1970 года на Месяцы ў раёне мора Даждоў наступіў месяцавы дзень і аўтаматычны апарат «Лунаход-1» пачаў новы этап актыўнай работы.

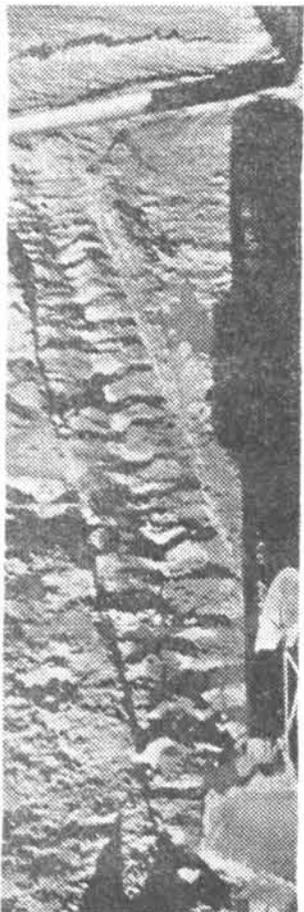
Да гэтага ў час месяцавай ночы, якая працягвалася з 24 лістапада па 8 снежня, самаходны апарат «Лунаход-1» знаходзіўся ў нерухомым становішчы, але прыборы і сістэмы, размешчаныя ў яго прыборным адсеку, працягвалі функцыянаваць. За гэты перыяд з аўтаматычным апаратам было праведзена два сеансы радыёсувязі, у ходзе якіх была атрымана тэлеметрычная інфармацыя, якая сведчыць аб нармальным рэжыме, стане і функцыянаванні ўсіх яго сістэм.

Пры тэмпературы на паверхні Месяца ніжэй мінус 130 градусаў па Цэльсію ў прыборным адсеку лунахода з нязначнымі ваганнямі захоўвалася тэмпература каля плюс 15 градусаў па Цэльсію. Падтрыманне зададзенага тэмпературнага рэжыму забяспечвалася спецыяльнай ізаляцыйнай крыніцай цяпла, якая награвала газ, што цыркулюе ў корпусе лунахода.

5 і 6 снежня ў Крымскай астрафізічнай абсерваторыі Акадэміі навук ССРСР былі праведзены эксперыменты па лазернай лакацыі месяцавай паверхні ў раёне станцыі лунахода. Наземнай апаратурай былі пасланы ў бок Месяца і зарэгістраваны дакладныя адбитыя сігналы ад устаноўленага на лунаходзе лазернага адбівальніка, вырабленага французскімі спецыялістамі. 9 снежня 1970 года з аўтаматычным апаратам «Лунаход-1» быў праведзены сеанс радыёсувязі працягласцю каля адной гадзіны.

З дапамогай тэлефотаметраў былі перададзены на Зямлю панарамы месяцавай паверхні ў месцы станцыі самаходнага апарата, а таксама адбітак Сонца, якое ўзыходзіць над гарызонтам Месяца.

У час чарговага сеанса 10 снежня 1970 года па камандзе з цэнтра далёкай касмічнай сувязі быў пачат рух лунахода

След «Лунахода-1».

ДЕМОКРАТИЗМ СОВЕТСКОГО ПРАВОСУДИЯ

13 ДЕКАБРЯ В РЕСПУБЛИКЕ СОСТОЯЛИСЬ ВЫБОРЫ НАРОДНЫХ СУДЕЙ. ЭТОМУ СОБЫТИЮ ПОСВЯЩАЕТСЯ НАШ КОММЕНТАРИЙ.

Советское правосудие призвано охранять от всяких посягательств общественный и государственный строй страны, социалистическую систему хозяйства и социалистическую собственность, политические, трудовые и другие личные и имущественные права и интересы граждан, а также права и законные интересы государственных учреждений, предприятий, колхозов, общественных организаций. Правосудие способствует также укреплению социалистической законности, предупреждению и искоренению преступлений.

Неотъемлемыми свойствами советского социалистического правосудия являются его постоянная демократизация, развитие и расширение демокра-

тических принципов, усиление охраны прав и законных интересов граждан, расширение участия общественности в правосудии.

Правосудие в СССР строится на подлинно демократических основах: выборности и отчетности судей и народных заседателей, праве их досрочного отзыва, гласности рассмотрения судебных дел, участии в судах общественных обвинителей и защитников при строжайшем соблюдении судом, органами следствия и дознания законности всех процессуальных норм.

Ограждая неприкосновенность личности советского гражданина, ст. 7 Уголовно-процессуального кодекса (УПК) БССР гласит, что никто не может быть подвергнут

аресту иначе, как по постановлению суда или с санкции прокурора. Следовательно, вопрос о заключении человека под стражу решает не единолично судья, а весь состав суда. Прокурор обязан немедленно освободить всякого незаконно лишённого свободы или содержащегося под стражей свыше срока, предусмотренного законом или судебным приговором.

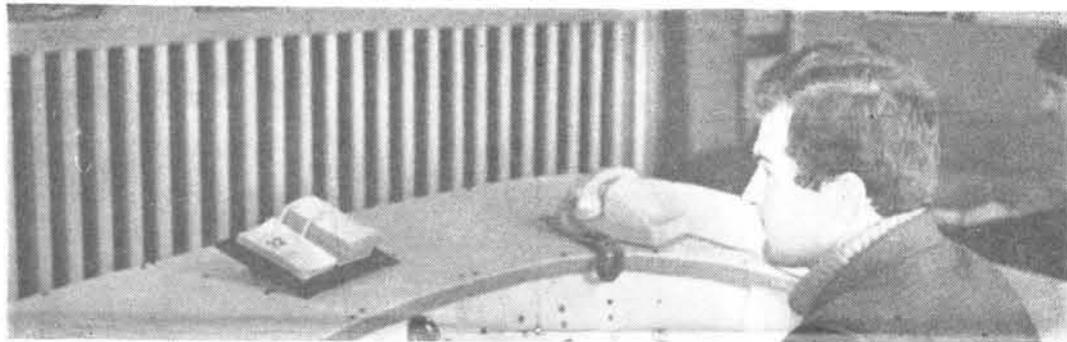
Уголовно-процессуальный закон устанавливает также, что правосудие по уголовным делам осуществляется только судом. Никто не может быть признан виновным в совершении преступления и подвергнут уголовному наказанию иначе, как по приговору суда. Вместе с тем ст. 9 УПК БССР формулирует принцип равенства граждан перед законом и судом.

Уголовные дела во всех судах рассматриваются в составе судьи и двух народных заседателей. Народные судьи районных (городских) народных судов избираются гражданами на основе всеобщего, равного и прямого избирательного права при тайном голосовании сроком на пять лет. Кроме судьи, в рассмотрении каждого дела участвуют два народных заседателя. Они избираются открытым голосованием на два года на общих собраниях рабочих,

служащих, крестьян, солдат и офицеров. Избирают у нас народными заседателями люди активных, достойных и авторитетных. Это рабочие, крестьяне, врачи, учителя, агрономы — словом, люди с большим жизненным опытом, пользующиеся доверием в коллективах. Народные заседатели имеют те же права, что и судья. Законом они поставлены в условия, предупреждающие возможность воздействия на них. В совещательной комнате, где решаются вопросы о виновности и характере наказания, первыми свое мнение высказывают заседатели, и решение принимается по большинству голосов. Точное соблюдение этого предписания закона является одной из серьезных гарантий справедливости.

При осуществлении правосудия по уголовным делам судьи и заседатели независимы и подчиняются только закону. Это значит, что суд вправе не ограничиваться материалами, которые имеются в деле или представлены в судебное заседание, а может и даже обязан истребовать дополнительные материалы. Кроме того, судьи не связаны и выводами, к которым пришли органы расследования, и могут признать, что дело нуждается в дополнительном расследовании, что необходимо привлечь к уголов-

ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ

Усе новыя і новыя шчыліны ўступаюць у строй на Асташкавіцкай нафтаходнай плошчы. Чорнае золата з непраў жамлі перапамоўваецца ў нафтаправод «Дружба», які дастаўляе яго ў розныя куткі Еўропы. НА ЗДЫМКУ: дыспетчарскі пункт. Адсюль дзяжурны інжынер А. ГРЫНЕВІЧ вядзе назіранне за работай васьмі шчыліны.

Фота Ул. ЛУПЕЙКІ.

ДРУГІ ЛУКОМЛЬСКІ МІЛЬЯРД

На Лукомльскай ДРЭС закончана выпрацоўка другога мільярда кілават-гадзін электрычнай энергіі. Першы яе энергаблок, магутнасцю 300 тысяч кілават, быў уведзены ў строй у канцы мінулага года, летам пушчан другі, а зусім нядаўна даў ток і трэці блок.

У наступным годзе станцыя павінна выпрацаваць 4 мільярды 620 мільёнаў кілават-гадзін электрычнай энергіі. Запланавана здаць у эксплуатацыю чацвёрты энергаблок.

ПАКОІ ВЫРАБЛЯЮЦЬ НА ЗАВОДЗЕ

У 1959 годзе пачалося стварэнне першай у Беларусі машыны для вырабы блок-пакояў. Пабудаваныя з іх кватэры вызначаюцца добрай гукаізаляцыяй. Унутраная адзелка робіцца на заводзе, што навішае яе якасць. Каб зманіраваць дом з гатовых блок-пакояў, патрэбна ўсяго два месяцы.

У пачатку гэтага года ў Мінску ўведзены ў строй камбінат буйнаблочнага домабудавання з праектнай магутнасцю 100 тысяч квадратных метраў жыллой плошчы ў год — самы вялікі ў Савецкім Саюзе. У бліжэйшы час пачнецца будаўніцтва яшчэ чатырох заводаў у Гомелі, Віцебску, Бяроза і Слуцку.

ПРЫСВЯЧАЕЦА БЕТХОВЕНУ

У Дзяржаўнай бібліятэцы БССР імя Ул. І. Леніна адкрылася выстаўка «Геній сусветнай музычнай культуры», якая прысвечана 200-годдзю з дня нараджэння вялікага ня-

мецкага кампазітара Людвіга ван Бетховена.

На выстаўцы прадстаўлены неўміручыя творы Бетховена, нотныя выданні, якія сталі бібліяграфічнай рэдкасцю. Тут — партытуры 9-й сімфоніі, оперы «Фідэліо». Экспануюцца савецкая і замежная літаратура аб жыццёвым і творчым шляху Бетховена.

АДПАЧЫЛІ У ПРАФІЛАКТОРЫІ

Больш як 300 чыгуначнікаў Гомельскага аддзялення Беларускай магістралі сёлета правялі свой адпачынак у прафілакторыі. Для іх былі створаны добрыя ўмовы: кваліфікаваная медыцынская дапамога, дыетэчнае харчаванне, культурны адпачынак. Тут адбыліся спаборніцтвы па розных відах спорту, конкурсы танцаў, мастацкага вышывання і малявання.

З ВІЗІТАМ У АДКАЗ

Выхаванцы Жодзінскага прафесіянальна-тэхнічнага вучылішча ездзілі ў Чэхаславакію. А гэтымі днямі яны ўжо ў ролі гаспадароў прымалі сяброў з брацкай краіны. У Жодзіна набыла група навучэнцаў школы прафтэхадкацы пры аўтазаводзе «Шкода».

Чэхаславацкія сябры

прайшлі практыку на Беларускай аўтамабільным заводзе. Яны былі замацаваны за лепшымі рабочымі прадпрыемства.

Госці набывалі ў музеях Мінска, наведвалі мемарыяльны комплекс «Хатынь» і Брэсцкую крэпасць.

ПАДАРУНАК РАБОЧЫХ З ГДР

На дзвярах аднаго з пакояў Палаца культуры Мінскага камвольнага камбіната прымацавана шыльда: «Пакой германасавецкай дружбы». Тут сабраны шмат экспанатаў і фатаграфій, якія расказваюць пра сувязі мінскіх тэкстыльшчыкаў з працоўнымі ГДР. На адным са стэндаў — фота, на якой сфатаграфаваны пасол ГДР сярод рабочых камбіната. Прыцягвае ўвагу наведвальнікаў скульптурны партрэт правадыра нямецкіх камуністаў Эрнста Тэльмана.

Нядаўна пакой германасавецкай дружбы папоўніўся новымі экспанатамі. Сярод іх два дываны з барэльефамі Ул. І. Леніна. На дыванах зроблены надпісы: «Завод імя Леніна», а ўнізе лічбы «1870—1970». Гэта падарунак рабочых ГДР беларускім тэкстыльшчыкам.

Петрыкаўскі рэстаран «Бярозы» — адзін з лепшых у Гомельскай вобласці. Тут заўсёды вялікі выбар розных страў, гарачых і халодных закусак. НА ЗДЫМКУ: у зале рэстарана.

Фота Ч. МЕЗІНА.

ной ответственности новых лиц или изменить обвинение, по которому подсудимый предан суду. Суд не связан также мнениями, которые высказывают участники судебного разбирательства. Для него обязательны лишь требования закона. Поэтому никто не вправе предписывать судьям, какое решение должно быть принято по конкретному делу.

Судебное разбирательство в нашей республике ведется на белорусском или русском языках. Во всех судах оно открытое, за исключением случаев, когда это противоречит интересам охраны государственной тайны. Закрытое судебное разбирательство, кроме того, допускается по некоторым делам в целях предотвращения разглашения сведений об интимных сторонах жизни людей. Однако приговоры во всех случаях объявляются публично.

Обвиняемому обеспечивается право на защиту. Он может защищаться сам или с помощью защитника, причем закон в ряде случаев признает участие защитника обязательным. В некоторых случаях суд сам обязан обеспечить участие защитника в деле. Подсудимый может также отказаться от защитника.

Во время судебного разбирательства суд и прокурор

обязаны обеспечить обвиняемому возможность защищаться установленными законом средствами и способами от предъявленного ему обвинения. Для этого, в частности, председательствующий должен разъяснить подсудимому его права.

Чтобы суд в силу стечения каких-то обстоятельств не оправдал виновного или, наоборот, не осудил невиновного, закон требует всестороннего, полного и объективного исследования обстоятельств дела, выявления как уличающих, так и оправдывающих, а также отягчающих и смягчающих вину обстоятельств.

Суд обязан проверить все возможные объяснения, предположения по поводу имевшего места события, изложенные в обвинительном заключении и возникшие у судей и участников судебного разбирательства. Например, в обвинительном заключении убийство рассматривается как умышленное, а защитник подсудимого объясняет его как совершенное в пределах необходимой обороны. Суд, проверяя эти предположения, одновременно выясняет, не произошло ли убийство по неосторожности.

Во время судебного следствия суд должен выяснить время, место, способ совершения преступления, виновность обвиняемого, обстоятельства,

влияющие на степень его ответственности, характер и размер ущерба, причиненного преступлением, а также проверить, за все ли преступления обвиняемый предан суду и все ли лица, участвовавшие в них, привлечены к уголовной ответственности. Обвинительный уклон, как и оправдательный, приносит вред социалистическому правосудию, препятствуя выполнению одной из задач уголовного судопроизводства, заключающейся в том, чтобы каждый совершивший преступление был подвергнут справедливому наказанию и ни один невиновный не был осужден.

В числе демократических принципов уголовного судопроизводства называют надзор Верховного Суда СССР, Верховного Суда БССР, а также областных судов за судебной деятельностью всех судов республики и прокурорский надзор в уголовном судопроизводстве, который осуществляется путем проверки законности и обоснованности приговоров, определений и постановлений суда. Это способствует незыблемости демократических принципов социалистического правосудия в нашей стране.

В. КЛЯГИН,
кандидат
юридических наук.

На Гродзенскім камбінаце будаўнічых матэрыялаў упершыню ў краіне ўведзены ў дзейнасць цэх па выпуску вырабаў з ячэйстага бетону з аўтаклаўнага цвярдзення на вібрацыйнай тэхналогіі.
НА ЗДЫМКУ: цэх па выпуску вырабаў з ячэйстага бетону.

Фота А. ПЕРАХОДА.

НА ТЭРЫТОРЫІ Воранаўскага раёна пражываюць больш за трыццаць чалавек ва ўзросце дзевяноста і больш гадоў. Самая старэйшая — Ганна Якаўлева з гарадскога пасёлка Радунь. Ёй нядаўна споўнілася 106 гадоў. Нягледзячы на ўзрост, Ганна Паўлаўна адчувае сябе выдатна, радна хварэе, у яе добрая памяць.

Бадзёрай і здаровай адчувае сябе і стаўхгадовая Адальфна Саўко, якая жыве ў калгасе «Уперад». Былая батрачка, а зараз пенсіянерка, яна выхавала сям'ю дзяцей, дачкалася 50 унукаў і праўнукаў. У гэтай дружнай сям'і ёсць інжынеры, урачы, настаўнікі, дырэктары буйных прадпрыемстваў, студэнты інстытутаў і тэхнікумаў.

Нялёгка складваўся лёс у сясцёр Малгажаты і Тэрэзы Казлоўскіх. Цяжка жылося сям'і пры буржуазнай Польшчы. Вось і падліся сёстры Казлоўскія за акіяны. Скалясілі многія краіны, аднак сапраўднае шчасце знайшлі толькі тады, калі вярнуліся на Радзінку, у сваю вёску Невашы. Цяпер сёстрам па 90 гадоў. Самаадчуванне іх добрае, жывуць у дастатку: забяспечаны жыллем, атрымліваюць дзяржаўную пенсію.

Тое ж можна сказаць і аб астатніх доўгажыхарах. Старасць іх забяспечана, таму яны ўпэўнены, што сустрэнуць у сваім жыцці яшчэ не адну вясну.

Л. СЦЕФАНОВІЧ.

У ВОЛЬНУЮ часіну работнікі жывёлагадоўлі калгаса «ІІІ Інтернацыянал» збіраюцца ў свой дом жывёлавода — іх любімае месца адпачынку. Загадчык фермы Іосіф Радзішэўскі ўключае тэлевізар або радыё: тут ёсць больш за 100 грампластнак з цікавымі запісамі савецкай і зарубежнай музыкі. Адпачынак заўсёды бывае цікавым і змястоўным, работа пасля гэтага ідзе спарнай.

У аддзяленнях калгаса «Перамога» няма пакуль та-

кога памяшкання для адпачынку, але на фермах вёсак Поўчын, Запясочча і іншых абсталяваны ўтульныя чырвоныя куткі. Тут таксама можна паглядзець тэлевізар, паслухаць радыёперадачы, прачытаць свежыя часопісы і газеты. Ёсць такія куткі і ў іншых гаспадарках раёна.

І. НОВІКАУ.

АПЕРАЦЫЯ зацягнулася. Медыцынская сястра перавяла ўстрыжаны пазірк з хворага на хірурга: пульс быў ледзь ад-

НАШЫ КАРЭСПАНДЭНТЫ ПАВЕДАМЛЯЮЦЬ

чувальны. «Неабходна тэрміновае пералічэнне крыві! Толькі гэта дапаможа выратаваць чалавека».

Сястра таропка выйшла з аперацыйнай:

— Таварышы! — звярнулася яна да групы людзей, якія з хваляваннем чакалі ў калідоры выніку аперацыі. — Для Болсуна патрэбна донарская кроў...

І вось ужо ярка зачырванелі ў стэрыльнай шклянцы першыя кроплі гэтага цудадзейнага лякарства. На дапамогу захварэўшаму брыгадзіру саўгаса «Валынец» І. Болсуну прыйшлі яго аднавяскоўцы М. Навуменка, М. Болсун і іншыя. Некалькі дзён ішла барацьба за жыццё хворага. За гэты час яму дванаццаць разоў пералівалі донарскую кроў. Яна выратавала Болсуну жыццё. Ды не толькі яму. Сотні людзей, якім некалі вярнула здароўе кроў донараў, сёння з удзячнасцю ўспамінаюць іх імёны.

У Кармянскім раёне зараз ёсць 462 пастаянныя донары. Многім хворым выратавала жыццё кроў медыцынскай сястры Кармянскай раённай бальніцы М. Лашкевіч, тка-

чыхі тэкстыльнай фабрыкі імя Клары Цэткін К. Старавайтавай, дэзінфектара раённай санэпідэманцыі С. Збарамірскага, інжынера М. Гайкова, урачоў К. Кузьміча, В. Каваленкі, В. Карунца.

Донарам у нас можа стаць кожны здаровы чалавек. Вучоныя даказалі, што здача 250—300 грамаў крыві не адбіваецца адмоўна на здароўе і самаадчуванне донара. Наадварот — аднаразовая здача значна палепшае ў арганізме функцыі выдзялення крыві.

сакіры ведаюць: аўтобус, які вядзе Васіль Васільевіч, заўсёды прыбудзе на месца свечасова. За шматгадовую і бездакорную працу на аўтамабільным транспарце, высокую вытворчыя паказчыкі В. Круку Указам Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР прысвоена званне «Заслужаны шафёр БССР».

Дарогай бацькі пайшоў Анатоль Крук. Ён таксама працуе шафёрам аўтобуса і ўзнагароджан Граматай Вярхоўнага Савета БССР. Бацьку і сына нядаўна павіншаваў з узнагародамі міністр аўтатранспарту БССР А. Андрэеў.

М. СЯЗУК.

З КОЖНЫМ годам прыгажэе горад беларускіх энергетыкаў Белаазёрск. За апошні час тут выраслі шматпавярховыя жыллыя дамы, дзіцячыя і школьныя ўстановы, рамонтна-механічны завод і іншыя прадпрыемствы.

А нядаўна дзяржаўная камісія прыняла ў эксплуатацыю чатырохпавярховы корпус Белаазёрскай бальніцы на 125 ложкаў. Сюды ўжо завезена неабходнае абсталяванне. У новым будынку размешчана тэрапеўтычнае, дзіцячае, хірургічнае, інфекцыйнае аддзяленні. Бальнічны гарадок значна расшырыў сваю тэрыторыю, стаў прыгожым. Гэты падарунак энергетыкам зробіць калектыў будаўнічага ўпраўлення Бароўскай ДРЭС у гонар 50-годдзя плана ГОЭЛРО.

І. АСКІРКА.

В. УШАЎ-ЛАНДЫШ.

Б ОЛЬШ за трыццаць год працуе шафёрам Васіль Крук. Палову з іх — у Слуцкім аўтобусна-таксаматорным парку. У калектыве ён карыстаецца вялікім аўтарытэтам. Ды і па-

Вялікае народнагаспадарчае значэнне маюць навуковыя працоўнікі калектыву Мінскага навукова-даследчага інстытута агульнай і неарганічнай хіміі АН БССР. **НА ЗДЫМКУ:** супрацоўнікі інстытута Уладзімір РЫБАЛКІН і Вера КАРАБАНАВА ў лабараторыі цвёрдасплавных рэакцый.

Фота М. АМЕЛЬЧАНКІ.

«РУСКІ ГОД У КОСМАСЕ»

Буйныя амерыканскія спецыялісты з Нацыянальнага ўпраўлення па аэранаўтыцы і даследаванню касмічнай прасторы «прызнаюць, што 1970 год — гэта год рускіх у касмічнай прасто-

ры», — піша газета «Нью-Йорк таймс». У ліку выдатных эксперыментаў, ажыццёўленых у Савецкім Саюзе ў гэтым годзе, газета называе «рэкордны 18-дзённы палёт савецкіх касманаўтаў на «Саюзе-9», аблёт беспілотнай аўтаматычнай станцыі «Месяц-16» спадарожніка Зямлі і ўзяцце ёю пробы месяцавага парод, дастаўка аўтаматычнай стан-

цыяй «Месяц-17» робата-лунахода на Месяц».

«Нью-Йорк таймс» адзначае вялікі поспех апошняга савецкага эксперымента ў космасе. «Лунаход-1», падкрэслівае яна, можна лічыць «прадвеснікам мабільных робатаў, якія мяркуецца выкарыстаць для даследавання Месяца і ў канчатковым выніку для дзейнасці на Марсе».

СЕГОДНЯ В НОМЕРЕ

ДЛЯ ТЕХ, КТО НЕ ЧИТАЕТ ПО-БЕЛОРУССКИ

Хлеб. Не частым гостем был он на столе белорусского крестьянина в дореволюционной деревне. На всю Белоруссию в 1913 году была всего лишь одна крупная хлебопекарня. Теперь же в республике ежедневно выпекается 750 тысяч тонн только хлебобулочных изделий 154 видов. Сегодня БССР поставляет некоторые виды продуктов в соседние братские республики («ХЛЕБ НАШ НАДЗЕННЫ», 1 стр.).

Одни и те же явления люди подчас оценивают по-разному: честно, справедливо и неверно, искаженно. Друзья Советской страны смотрят на нашу действительность непредубежденно, недруги — с намерением очернить и оклеветать ее. Такой различный подход приводит к резко противоположным оценкам негативных явлений повседневной жизни. О различии во взглядах и оценках наших недостатков говорится в статье «ШЫПЫ І РУЖЫ», опублікованной на 4 стр.

Хороший дворец культуры выстроен в Старом Селе — центральной усадьбе колхоза имени Жданова Ветковского района. Интересно и содержательно проводят в нем свободное время колхозники («КАЛІ ХОЧАЦЦА СПЯВАЦЬ», 7 стр.).

С любовью и знанием дела украинский поэт Олесь Жолдак в книге «Мудрысть народна» собрал лучшие пословицы и поговорки белорусского народа. Рецензия на сборник «УПЕРШЫНЮ НА БРАТНІЯЙ МОВЕ» помещена на 7 стр.

17 ноября исполнилось 100 лет со дня рождения астронома с мировым именем С. Блажко. Белорусы гордятся своим знаменитым земляком и с интересом изучают его творческое наследие и биографию («ЭФЕКТ І М К Н Е Н Я», 8 стр.).

ЧАСТА здараецца так, што добрае і блаславое, станоўчае і адмоўнае ацэньваецца рознымі людзьмі па-рознаму. І не толькі таму, што яны ўспрымаюць з'явы жыцця не аднолькава па прычыне розных характараў, густаў, узроўню інтэлекту і культуры. Больш глыбокія крыніцы гэтага крыюцца ў супрацьлегласці светапогляду і інтарэсаў людзей. Аднаму, напрыклад, падабаецца ружа, хоць яна і калючая, а другі не любіць яе менавіта з-за шыпоў. Тут, вядома, бяда не вялікая. Аднак калі нейкі чэрствы чалавек, наперакор здароваму сэнсу, назаве ружу кучай калючага дроту і прапануе знішчыць яе, то яго не без падставы западозраць у ненармальнасці псіхікі або проста ў шальмоўстве.

Дыялектыка грамадскага жыцця настолькі складанай нашага элементарнага прыкладу, на колькі складанай грамадства за асобнага чалавека. Аднак у малым і вялікім пануе адзін закон: ружы растуць з шыпамі, на роўных дарогах сустракаюцца калдобы, на сонцы — плямы, а поспехам людзей і грамадства спадарожнічаюць памылкі і недахопы. Закон гэты ведалі яшчэ ў глыбокай старажытнасці. Сучасныя людзі разумеюць і прызнаюць яго як штосьці само сабой зразумелае.

Толькі, на жаль, не заўсёды і не ўсе. Па наўнасці, прастаце, неабдуманасці, зламнасці — прычын шмат — людзі падчас упарта сцвярджаюць тое, што яўна супярэчыць ісціне. Ады гавораць: «Добрая ружа не павінна мець шыпоў, а плямы на сонцы — выдумка». Другія плям тых і не бачылі, а даказваюць: «Сонца тухне, на ім суцэльная чарнаца». Трэцім і дарога падабаецца, і цудоўныя краявіды абалалі яе, але варта хоць аднойчы страсянуцца на калдобіне, як адразу становіцца панурым усё наваколле.

Чытач, відаць, здагадаўся, што гаворка пойдзе не аб духмяных ружах, а аб шыпах. Аб адмоўных з'явах нашага жыцця. І аб тым, хто і як глядзіць на іх.

Савецкае сацыялістычнае грамадства існуе пяцьдзесят тры гады. За такі кароткі час наша дзяржава дасягнула найвялікшага прагрэсу. У нас ліквідаваны эксплуатацыя чалавека чалавекам, нацыянальны і расавы прыгнёт, галечка, голад, цемра, беспрацоўе. Народу забяспечан дабрабыт. Мы ўзняліся да вяршынь навукі і культуры. Каб не хадзіць далёка за прыкладамі, напаміну, што англійскі вучоны і пісьменнік Артур Кларк паказаў у навукова-фантастычным рамане рэйс «пылахода «Сялены» па месяцавым заліве Расы... у XXI стагоддзі. Савецкі «Лунаход-1», створаны розумам і рукамі тых, чые бацькі пяцьдзесят год назад былі непісьменнымі, ажыццяўляе свой трыумфальны рэйс у суседнім з залівам Расы моры Даждзюў сённяшняга дня.

Так што і нашы сябры, і ворагі ведаюць: поспехаў і заваў СССР не пералічыць. Збыліся словы Маякоўскага:

Пройдут года
сегодняшних тягот,
летом коммуны
согреет лета,
и счастье
сластью
огромных ягод
созреет
на красных
октябрьских цветах.

Гады цяжасцей прайшлі. Шчасце наша дасягнула «аграрна-індустрыяльнага ягады». А калючкі калы ягады ёсць. Здраюцца памылкі і няўдачы. І гэта таксама ведаюць нашы ворагі і сябры.

Поспехі Савецкага Саюза — адны з задавальнен-

нем, другія з неахвотай — прызнаюць усе (ні адзін цынік не назаве лунаход драўлянай цяжкай, а атамную электрастанцыю — самаварам). Што ж датычыць адмоўных з'яў, то да іх адносяцца па-рознаму: сябры — спакойна, з цвярозым разуменнем, ворагі — з радасцю. Вярнуўшыся дамоў у Канаду з паездкі на Радзіму, Уладзімір Хільчук напісаў да нас у рэдакцыю:

«Усюды кідаецца ў вочы, як многа зрабілі вы пасля

Шчытвы

разбуральнай вайны. Вы адбудавалі гарады, фабрыкі, заводы, калгасы. Усё гэта народ зрабіў без інашаземнай дапамогі. Я і мая жонка Марыя пабывалі ў родзічах у вёсцы Верхусць Іванаўскага раёна і ўбачылі жыццё калгаснікаў. Людзі жывуць многа лепш, чым пры буржуазнай Польшчы. Многія маюць добрыя дамы, сучасную мэблю, тэлевізары...

Вельмі многае нам падабалася ў Савецкай краіне. Але мы бачылі і недахопы. Яшчэ не хапае кватэр, гасцініц, ёсць дрэнныя дарогі, асабліва ў сельскай мясцовасці. У магазінах мала некаторых тавараў. Цяжка купіць аўтамашыну. Хаця, думаецца мне, калі людзям патрэбны аўтамабіль і яны маюць для гэтага грошы, то не так ужо і дрэнна. У некаторых магазінах і рэстаранах павольна і не зусім добра абслугоўваюць наведвальнікаў. Але не гэта галоўнае. Я веру, што недахопы будуць з цягам часу ліквідаваны.

Так на нас глядзіць сумленны і справядлівы назіральнік. Ён бачыць і правільна ацэньвае і ружы, і шыпы. Ён ведае, якую страшэнную вайну мы перажылі, як гулялі агонь і смерць у гарадах і вёсках, як нялёгка прыходзілася адбудоўваць гаспадарку. У сувязі з гэтым яму становіцца зразумелымі і недахопы. Таму, хто будзецца, у першую чаргу патрэбен грузавік, а не лімузін, цэнтральная магістраль, а не асфальтаваная прасёлкавая дарога, жылы дом, а не раскошны рэстаран. На ўсё свая пара. Цяпер прайшлі гады цяжкасцей. І мы павялічваем выпуск легкавых аўтамабіляў, асфальтуем сельскія дарогі, будзем у калгасах выдатныя дамы і палаты культуры, а ў гарадах — сучасныя гасцініцы і рэстараны.

Сцяпан Чаркас з Канады задаволены тым, што «вельмі змянілася вёска. Цяпер не можа быць сумненняў, што калгасы даюць магчымасць сялянам жыць заможна і культурна». Позірк гэтага ўлюбёнага ў сваю Радзіму чалавека дакрануўся і да цюньных бакоў жыцця. «Мне многае спадабалася, — піша ён, — аднак павінен сказаць, што я бачыў і недахопы. Яшчэ не хапае кваліфікаваных працаўцоў, асабліва ў маленькіх гарадах. У дэдачных бюро сустракаюцца няветлівыя служачыя. Але я спадзяюся і веру, што гэтыя недахопы будуць папраўлены ў бліжэйшы час».

«Веру, што гэтага не будзе», — так думаюць і пішуць аб недахопах амаль усе суайчыннікі, якія гасцілі ў Беларусі. Назіраючы жыццё, бачачы аптымізм савецкіх людзей, яны ўсведамляюць галоўнае: уся тэндэнцыя нашага развіцця адзначана няспынным рухам наперад праз пераадоленне адмоўнага, аджыўшага, старога.

Нядобрабычлівы глядзяць на савецкую рэчаіснасць іншымі вачыма, разважаюць зусім іншымі катэгорыямі.

Прыехаў аднойчы ў Савецкі Саюз заходні журналіст. Пахадзіў, паездзіў, папіў гарэлкі, паеў ікры. Ён мог пачуць і ўбачыць многае, аднак далей рэстарана не хадзіў і глядзеў на жыццё праз аkenца таго пакоя, на якім ніколі не ставіцца нумар. Вярнуўшыся дамоў, няшчадна раскрытыкаваў у га-

му. Тое для яго дрэнна, гэта не добра, будынкі не падабаюцца, нейлонавыя кашулі дарагія. І няхай бы сабе так — кожная галава свой розум мае. Трухан жа робіць з кашулі і іншых дробязей ашаламляльныя вывады: людзі ў Савецкай краіне жывуць у «рабскім, жудасным становішчы».

Можа ён дагледзеў у нас усеагульны шпіянаж за грамадзянства, самавольства і беззаконнасць? Можа бачыў на вуліцах міліцыю з кулямётамі і сьвятатчынымі газамі? Ці, магчыма, баючыся гангстэраў, не выходзіў вечарам з дому? Такага на Беларусі няма. Усё гэта ўласціва амерыканскаму ладу, аб чым, дарэчы, гаварылі тыдні два назад у Нью-Йорку на прэс-канферэнцыі юрысты Петэр Вейс і Морган Станіс. Дык адкуль выкалунаў Трухан «жудаснае» становішча? А і адкуль. Проста «жудаснае» ды і ўсё тут.

І ўсё ж цікава, як фарміруюцца такія думкі і погляды. Паколькі на Захадзе цяпер модна пераносіць у сферу сацыяльнага жыцця адкрыцці біялогіі, то і мне карціць зрабіць гэта.

Біёлагі нядаўна адкрылі, што жукі, стракозы і розныя іншыя казіўкі бачаць нава-

Ручжы

зеце рэстараны і тыя пакоі, а ўзровень прагрэсу краіны змерыў нечаканым спосабам: рускія, маўляў, да таго адсталы народ, што пішуць дапагоннымі пер'ямі і яшчэ не ведаюць шарыкавых аўтаручак... Гэта ж трэба ўнікнуць у такія надрабязнасці! І не звярнуць увагі на тое, што невяк жа мы, карыстаючыся дапагоннымі пер'ямі (праўда, з дапамогай камп'ютэраў) разлічылі арбіты касмічных караблёў, спраектавалі індустрыяльныя гіганты, чаму зайздросціць нават узброеная ультрасучаснымі аўтаручкамі Амерыка.

Іларыён Трухан, прыехаўшы на Радзіму са Злучаных Штатаў, па рэстаранах не бадзіўся, а назіраў жыццё калгаснікаў на Случчыне. Меў магчымасць глядзець на ўсё, што хацеў. Бачыў дабрабыт сялян, іх жыццёвы і культурны ўзровень, мог пераканацца, што багацце калгасаў і калгаснікаў няспынна павялічваецца. Ніхто перад ім нічога не хаваў: маўляў, глядзі на нас такіх, якія мы ёсць, не ўяўляй лепшымі, чым на самай справе, але і не малой чорнай фарбай — наогул, будзь справядлівым. Аднак людзі сумленне і справядлівасцю надзелены неаднолькава. Па прыездзе ў Штаты Трухан пачаў густа мазач дзёгцем сваю Радзі-

кольны свет зусім не так, як людзі. Мы ўспрымаем усе колеры спектра, а яны толькі яшчэ-небудзь адзін і то жмяна. Усё навокал ім здаецца аднастайным і шэрым, і толькі ніяк падказвае, дзе ёсць здабыча. Таму, напрыклад, жук ляціць, як утраплены, над ружамі, не прыкмятаючы іх, і прызымляецца толькі дзе-небудзь каля стайні.

Антыкамунізм амаль цалкам атрафіраваў мысленне і зрок некаторых людзей. Па-едае гэты тухлападобны тып, дапусцім, у Іспанію, Італію, Канаду — там для яго і будынкі цудоўныя, і цэны сродныя, і дэмакратыя найлепшая. Перасячэ савецкую граніцу ў Брэсце — усё для яго становіцца жорным або шэрым.

Існуюць розныя жукі-антыкамуністы. Адыны злітаюць у Савецкую краіну над вылідам турыстаў, другія ляццяць баяцца, бо ў свой час яны мелі карычневую афарбоўку і вельмі набрудзілі ў Беларусі. Гэтыя бачаць на Усходзе суцэльную цемру.

Станкевіч, Віцьбіч і астатнія хеўра з мюнхенскай радыёстанцыі «Свабода», Хмара з канадскага «Беларускага голасу», сцяніцкія шпіёны з «Новаго русскага слова», драбнейшыя нацыяналістычныя казіўкі з Англіі, Аўстраліі і г. д. не могуць

убачыць сучаснай савецкай рэчаіснасці. Таму яны карпаюцца ў беларускіх газетах, слухаюць радыёперадачы з Мінска, збіраюць пазавуголю розныя плёткі з адной-адзінай мэтай: магчыма болей даведацца пра нашы недахопы і няўдачы. І робяць тады выгляд, быццам лепш за нас ведаюць жыццё краіны.

Прачытаюць, напрыклад, у «Звяздзе» ці «Советской Белоруссии» пісьмо ў рэдакцыю, у якім гаворыцца, што хтосьці некага абразіў (а сярод людзей чаго не бывае) і адразу «багульняюць»: «абраза годзінасці грамадзяніна пашырана ў Савецкай Беларусі». Дачуюцца, што ў пэўным магазіне не было нейкага тавару і робяць вывад: «у рэспубліцы няма нават мінімуму найбольш неабходных тавараў». Хмара ў сваім «незалежным часопісе» сі за што не напіша пра рост сістэмы гандлю ў рэспубліцы, а вось калі ў вясковым магазіне не акажацца везасіпедных шын — паведаміць з асалодай. І ўсе — хто больш, а хто менш адкрыта — імкнучы такімі камарынымі ўкусамі падарваць савецкі сацыялістычны лад.

Слухаеш усё гэта, чытаеш, і часам узнікае думка: «А ці маюць яны хоць трохі розуму? Ці не з'ехалі з глузду ад антысавецкай нянавісці?» Паўна ж, нейкі розум быць павінен. Дык чаму тады не разумеюць простых і ясных, як божа дзень, рэчаў?

Недахопы ёсць — не без таго. Таму што ў нас жывуць не святлыя анёлы, а звычайныя людзі — старанныя, а між імі і нядабрадумленныя, працавітыя і лянныя, з усімі дадатнымі і адмоўнымі чалавечымі якасцямі. Ім уласцівы памылкі. У іх здараюцца няўдачы, з-за якіх не кожная справа атрымліваецца так, як хочацца. Жыццё ёсць жыццё. (Між іншым, сярод нашых сяброў сустракаюцца людзі, якія памылкова лічаць, што пры сацыялізме не можа быць ніякіх адмоўных з'яў, а толькі адна бязмежная раскоша).

Адчуваю, што які-небудзь Трухан запырэчыць: «Ну, не вярні на псіхалогію чалавека. Яно, вядома, так, але ж ва ўсім вінаваты сацыялізм».

У тым якраз і справа, што сацыялістычны лад здольны найбольш безбалесна вырашаць любыя грамадскія і эканамічныя праблемы і супярэчнасці, пераадольваць вількія і малыя цяжкасці і адначасова развівацца на карысць усіх людзей, кожнага чалавека. Гэтую сілу сацыялізма зразумелі мільёны людзей на планеце, і таму да яго імкнуцца сяляне Індыі, рудакопы Чылі, рабочыя Італіі, усе, хто хоча вызваліцца ад невырашальных праблем капіталізму.

І няхай у нас нейлонавыя кашулі даражэйшыя, чым у Амерыцы, няхай нашы рэстараны не такія бліскучыя, а аўтамабілі не такія камфартабельныя — мы ведаем і бачым, як з кожным годам жыццё становіцца лепшым і прыгажэйшым. Разуменне гэтага кідае нашых праціўнікаў у ірасць, а нам, нягледзячы на асобныя негатыўныя з'явы, падае веру ў будучыню і аптымізм.

Ул. БЯГУН.

Україна Мінска.

Фота А. ЛАРЫНА.

КНИГА СПЯШАЕЦА ДА ЧЫТАЧА

Мінскі абласны бібліятэчны калектар пастаўляе кнігі больш чым 1 500 бібліятэкам Мінска і вобласці. Два гады назад калектар атрымаў у сваё распараджэнне новае прасторнае памяшканне. У звычайныя дні тут пануе цішыня. Заняты сваёй карпатлівай працай бібліяграфы. На кожнае паступішае выданне яны заводзяць спецыяльную картку, па якой пасля ў

агульнай картатэцы гэта кнігу лёгка адшукаць.

Дакладнасці і ўвагі патрабуе работа ў аддзелах комплектацыі. Іх супрацоўнікам у год доводзіцца апрацоўваць каля 850 тысяч экзэмпляраў кніг, якія прыбылі з усіх выдавецтваў краіны. І кожная з іх павінна трапіць толькі таму адрасату, які яе заказаў. У аддзеле перыферынай комплектацыі такіх адрасатаў

больш за тысячу, у гарадской — звыш 500.

Двойчы ў месяц прывычны рытм і цішыня парушаюцца. З усіх канцоў сталіцы і вобласці ў калектар з'язджаюцца бібліятэкары, каб абмеркаваць тэматычныя планы, папоўніць заказы, абмяняцца вопытам работы. Гасцямі бібліятэкараў у такія дні бываюць беларускія пісьменнікі, паэты. Яны раскажваюць аб героях сваіх кніг, творчых

планах, чытаюць урывкі з твораў. Толькі ў апошнія месяцы тут пабывалі М. Скрыпка і С. Шушкевіч, А. Ставер і Е. Лось. На семінарах бібліятэкары знаёмяцца з паступішымі навінкамі.

У апошні час супрацоўнікі бібліятэкара пачалі выязджаць у сельскія бібліятэкі. На месцы арганізуюцца выстаўкі кніг, на якія запрашаюцца работнікі раённых і прыклубных бібліятэк. Тут жа прымаюцца заказы на розныя выданні.

Амаль штодзень у ад-

рас Мінскага бібліятэкара з многіх куткоў Саюза прыбываюць кантэйнеры з кнігамі, брашурамі.

НА ЗДЫМКАХ: 1. Адзел комплектацыі гарадскіх бібліятэк. Камплектоўшчыцы Л. РАДЗЬКОВА (на пярэднім плане) і Л. ДАМАРАД за работай. 2. Бібліяграфы (злева направа) Л. ГОЛАСАВА, І. ЖУК і М. ГРУШЭУСКАЯ апрацоўваюць літаратуру для бібліятэк вышэйшых навучальных устаноў.

Фота І. ЗМІТРОВІЧА.

НА КУХНЕ ФАЛЬСИФИКАТОРОВ

Весенним днем 1951 года Аллен Даллес, являвшийся тогда одним из шефов американской разведки, принимал у себя в кабинете гостя и коллегу по профессии, приехавшего для обмена опытом из одной известной своими туманами западноевропейской столицы. Дружеский и откровенный разговор, — а «шпион номер один» очень доверял своему собеседнику, — касался «координации планов тайной борьбы против Советской России и других стран Востока», то есть социалистических государств. Даллес на правах хозяина и более искушенного в шпионских делах человека развивал свои идеи:

— Нам необходимо усилить идеологическую борьбу против Советов, если хотим, идеологическую диверсионную работу. В свое время талантливейший, с моей точки зрения, фальсификатор и демагог доктор Геббельс говорил, что в газовой камере можно отравить одновременно несколько сот человек, а хорошо сработанной ложью — миллионы... Как это делается? Довольно просто: немного чернил, много старых архивов, группа бойких щелкоперов и определенная сумма долларов... Почему бы нам или вам не издать, например, мемуары советского дипломата Литвинова? За свою долгую жизнь он говорил довольно много... Можно взять девяносто процентов того, что было сказано на самом деле, и прибавить один процент того, что хотим довести до сведения общественного мнения. Оставшиеся девять процентов я, ни минуты не сомневаясь, отдаю на описание красот природы. Как это ни парадоксально звучит, но дезинформация общественного мнения тем глубже и действенней, чем больше во лжи использовано знакомых людям фактов и понятий.

Мы вспомнили об этой почти стенографически воспроизведенной части беседы не случайно. В Соединенных Штатах с большим рекламным шумом запустили в небо очередную пропагандистскую утку. Речь идет о так называемых «мемуарах» Н. С. Хрущева, о которых он сам в своем заявлении, опубликованном в печати, сказал, что «все это является фальшивкой». Американская компания «Тайм инкорпорейтед» официально объявила, что принадлежащий ей журнал «Лайф» начнет в ближайшее время публиковать рукопись, которая «составлена из материалов, полученных из различных источников». Одновременно эта же рукопись будет выпущена отдельной книгой издательством «Литл, Браун энд компани» (также принадлежащим компании «Тайм инкорпорейтед») ценой по 10 долларов в розничной продаже. Представитель «Тайм инкорпорейтед», некто Дональд Уилсон, с таинственным видом сообщил американским репортерам, что рукопись готовилась к печати «в глубокой тайне» и что всей этой операции было даже присвоено кодовое название «Проект Джонса».

В общем, как видите, даже от рек-

ламных заявлений мистера Уилсона уже за версту тянет липой. Тем не менее некоторые западные издательства, а также редакции газет и журналов клюнули на рекламу, согласившись на переиздание и перепечатку «мемуаров». Чем черт не шутит! Может быть, и найдутся простаки, у которых завалились в карманах лишние 10 долларов, может быть, удастся поднять тиражи...

Публикация всевозможных фальшивых «мемуаров» на Западе — дело не новое. Пока что американская разведка и ее младшие коллеги по НАТО не придумали ничего нового для обольщивания обывателя, кроме «свидетельств» и «мемуаров», и живут в общем-то багажом покойного Даллеса. А то, что Центральное разведывательное управление имеет самое прямое отношение к публикации всяческих антисоветских опусов, — дело давно известное.

ЦРУ не пренебрегло идеей, возникшей девятнадцать лет назад у ее не очень-то щепетильного шефа. Один из эмигрантских центров в Париже получил немалую толику в долларах из-за океана, чтобы издать «Мемуары Максима Литвинова», которые французская печать по прошествии некоторого времени назвала «подделкой» и «фальшивкой».

А вот не так давно в том же Париже вышла в свет книга под названием «Завещание Варги», над которой немало потрудились пригретый «друзьями из-за океана» ревизионист Роже Гароди. Эта стряпня была настолько беспардонна и возмутительна, что жена и дочь видного советского экономиста были вынуждены обратиться в газету «Монд» со следующим письмом:

«Уважаемый господин редактор! В вашей газете 14 мая была опубликована статья. Газета представила своим читателям этот текст как часть мифического «завещания Е. С. Варги», выходящего в издательстве «Грассе» отдельной книгой. Каждый, кто знаком с трудами Е. С. Варги, не может не видеть, что приписываемый ему текст по своему духу глубоко враждебен подлинному идейному содержанию его творчества, по своему стилю эта статья также не имеет ничего общего с литературным стилем произведений Е. С. Варги».

Со своей стороны, мы считаем нужным заявить следующее:

Мы постоянно находились в курсе литературных замыслов нашего мужа и отца и оказывали ему многообразную помощь в реализации этих замыслов. В последние же два года, ввиду болезни Е. С. Варги, наша помощь была для его работы абсолютно необходимой, и ни одна строка, написанная Е. С. Варгой, не могла быть оформлена без нашего участия. Мы заявляем о том, что никакого «завещания» Е. С. Варга не оставлял и что текст, опубликованный в газете «Монд», представляет собой злославленную фальшивку.

В разное время то с перерывом, то подряд вышли и другие «мемуарные

перлы», сработанные при активном участии спецслужб США, Англии и ФРГ, в том числе «Записки» разоблаченного английского агента Г. Винна и «Записки Пеньковского», якобы написанные предателем Родины, расстрелянным по приговору советского суда.

И что самое интересное — в составлении всей этой фальшивой стряпни принимают участие, как правило, одни и те же лица. Вот, скажем, «Записки Пеньковского». С неба они, как известно, не упали. А кто же работал и прикрывал своим авторитетом «советолога» фальшивку ЦРУ? Это — Эдвард Крэнкшоу, 1909 года рождения, уроженец английского города Вудфорд, англичанин, британский подданный, журналист. Еще перед войной Крэнкшоу поступил на службу в военную разведку Англии. А в сентябре 1941 года он прибыл в Советский Союз как сотрудник особой военной миссии министерства экономической войны Англии и сразу с места в карьер принялся собирать информацию явно шпионского характера.

В марте 1947 года Крэнкшоу вновь приехал в Москву, теперь уже как корреспондент газеты «Обсервер», а в сентябре 1955 года — для освещения переговоров канцлера Аденауэра с Советским правительством. В январе 1959 года Крэнкшоу посетил СССР в качестве туриста. В последующем он неоднократно предпринимал попытки приехать в Советский Союз, но убедительные факты о его подрывной деятельности вынудили советские учреждения закрыть перед ним дверь в нашу страну...

В популярном лондонском справочнике «Кто есть кто?» за 1969 год указывается, что Эдвард Крэнкшоу является «писателем» и с 1947 года «корреспондентом газеты «Обсервер» по советским делам». Но есть и другие сведения об этом «писателе», которые он не сообщил издателю справочника. Эти сведения содержатся в досье, хранимом в сейфах английской разведки — «Сикрет интеллидженс сервис» (СИС). В этом досье Эдвард Крэнкшоу числится как агент БИН-120. Поясним, что агенты с индексом БИН относятся к категориям лиц, завербованных отделом СИС, действующим непосредственно на территории самой Англии. В отношении Крэнкшоу имеется дополнительное разъяснение, что он «используется преимущественно по линии интересов отдела специальных политических акций (СПА) СИС».

Стоит ли после этого удивляться, что именно Крэнкшоу было поручено написать предисловие к «мемуарам»?

«Особые отношения» между США и Англией существуют не только в области экономики и политики, но и в координации действий секретных служб, особенно в том, что касается идеологических диверсий против Советского Союза и других социалистических стран. Весьма показательна и фигура переводчика «мемуаров» Нельсона Струбриджа Толботта. Он уже из молодой

поросли кадров ЦРУ. Родился в 1946 году в американском городе Кливленде. В 1968 году окончил славянский факультет Йельского университета и поступил в аспирантуру Оксфордского университета уже в Англии, где, естественно, был принят под опеку «друзей» из СИС. В Оксфорде Толботт начал готовить диссертацию на тему «Ранняя поэзия Владимира Маяковского», но «друзья» предложили молодому «советологу» переключиться на «мемуары»...

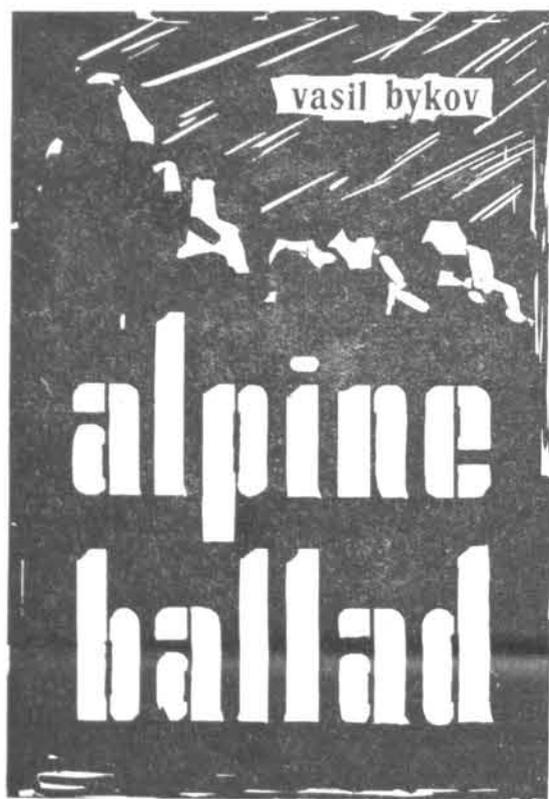
Однако как ни стараются повара на зарубежных кухнях идеологических диверсий и фальсификаций приготовить такое мемуарное блюдо, которое с ходу было бы принято на веру западным потребителем, как правило, их продукция вызывает большие сомнения даже у тех, кто сам специализируется на антисоветчине. Так, после объявления о подготовке к печати последних «мемуаров» в их подлинности засомневался даже такой активный «советолог» и давний агент СИС, как Виктор Зорза, он же — обозреватель из английской газеты «Гардиан»...

«Не подделка ли мемуары?» — спрашивает В. Зорза в своей статье, в которой затем пишет: «Целый ряд весьма искусных фальшивок, опубликованных после окончания войны, которым сперва поверили некоторые видные западные специалисты, делают такие предположения вполне правдоподобными. Так, в середине 50-х годов самые известные издатели на Западе опубликовали мемуары Максима Литвинова, который был при Сталине министром иностранных дел. Вступление к этим мемуарам, изданным посмертно, написал профессор Карр, который до сих пор является крупнейшим на Западе специалистом по истории Советского Союза. Многие видные рецензенты сочли эти мемуары подлинными. Газета «Манчестер гардиан» посвятила им в те дни передовую статью. Но вскоре выяснилось, что это просто фальшивка. Она вышла из некоей «фабрики подделок» в Париже. Это завещание принадлежит бывшим русским, которые и до этого и после выпустили целый ряд подобных произведений».

Разделяет сомнения В. Зорзы и газета «Нью-Йорк таймс», опубликовавшая статью П. Кисса, в которой говорится, что «рукопись, которую называют воспоминаниями Н. С. Хрущева, это не какие-то новые мемуары, а скорее компиляция его комментариев и речей. Это подтвердило вчера лицо, видевшее рукопись. Издательство «Тайм инкорпорейтед» и другие лица, имеющие отношение к ее опубликованию, продолжают хранить молчание относительно происхождения рукописи...»

Эти серьезные сомнения отрезвляюще подействовали на некоторые зарубежные органы печати. Отказалась, например, от публикации «мемуаров» иранская газета «Кейхан интэрнэшнл». Видимо, она будет не единственной...

С. НОВГОРОДСКИЙ.
[«Известия»].

(For the beginning see issues Nos. 37-49)

He, however, was embarrassed, frowned, and stood motionless for something like half a minute feeling that something inside him was giving way, that some unknown force was bending him to its will. Now he no longer resisted it but submitted because there was joy in submission; he took a step towards the girl. Giulia suddenly stopped laughing and moved to meet him.

«Ivan!» she exclaimed, «that surprise for signorina, eh?»

Only then did he realise that he had a bouquet of crushed poppies in his hand, and he laughed. She laughed, too, smelled the flowers, burying her tiny face in them. Then she laid the bouquet on the ground and began quickly plucking all the flowers around her.

«Giulia thank Ivan. Thank, many, many thanks...»
«You don't have to, why should you?» Ivan tried to stop her.

«Many, many thanks. I must thank. Ivan save signorina! Russian save Italian girl! That is international fraternity», she said with enthusiasm as she showered all the flowers on his chest.

«What are you doing? What's that for?» he protested.

«It's right, it's right», she insisted, pronouncing the Russian words in a funny way, and he had to grasp her and the flowers in his arms together with the leather jacket and the bread that was wrapped in it. Giulia must have felt the bread and suddenly became serious.

«Bread?» she squealed.

«Yes, let's eat». Ivan livened up, put everything down on the ground and sat down himself. Giulia willingly sat down beside him.

105

16 «We could eat it all at once», said Ivan. He held in his hand the stale bread, about a kilogram in weight; it was squashed, the edges had been broken off, but it was still so appetising and desirable that they both swallowed their saliva just looking at it.

«All, all», agreed Giulia, like an echo, unable to take her eyes off the bread.

Ivan looked over her head at the distant snowy mountain range and sighed.

«We can't eat it all».

«Not all? No?»

«No».

She understood him and also sighed. Ivan spread the leather jacket on the ground and placed their pitiful rations of bread on it. He had to measure two equal portions.

He carefully divided the bread, breaking each piece into two, all the while feeling that Giulia was impatient with hunger. A new feeling towards her was developing in him, something either fraternal or paternal, something great and good. It was this something that gave him great respect for her, so maidenly in her complete lack of fitness for the terrible vicissitudes of war and so unthinking in her almost subconscious, bird-like striving for liberty.

Ivan concentrated on the division of the bread. Each little piece, each crumb, was carefully weighed by their keen eyes. He deliberately made one portion bigger than the other, because that other was the heel of the loaf and camp logic said that a crust was more valuable than soft bread of the same weight. When the division had been made Ivan put the remaining piece of the loaf into the pocket of the leather jacket.

«That's yours and that's mine», he said simply,

106

without the traditional ritual of choosing and pushed the portion with the crust towards her.

She raised her coal-black eyebrows in a movement of determination.

«No. That Ivan's, this Giulia's». She changed the places of the portions. Ivan looked into her face and laughed.

«No, Giulia, you're wrong, that's yours».

He quickly picked up his own portion from the jacket. Giulia frowned with mock dissatisfaction and with a sudden movement pushed a piece of the crust from her portion into his hand. He tried to give it back to her straight away, but she put her hands with the bread in them behind her back, so that he could not get at it. With the same mock stubbornness, Ivan leaned towards her and as she bent over she involuntarily brushed her breast against him and then grasped his shoulder so that she would not fall. Her laughter ceased suddenly. Her sudden proximity made him draw back—with an effort he suppressed the burst of joy he felt, moved to one side and sat on the skirts of the leather jacket. She smiled slyly in her girlish way, her eyelashes fluttered, she bit her lip and began to straighten the jacket on her breast.

«Take it and eat. It's yours», he said, pushed the crust towards her.

«No».

She began to bite at her portion, her teeth flashing and her eyes gleaming with impudent stubbornness.

«Take it, I tell you».

«No».

«Take it!»

«No», she said, not giving way to him — but her eyes were smiling.

107

«Pigheaded. As you please». And Ivan set about eating his own ration.

She quickly swallowed all hers, was still hungry, of course, and began to look furtively at the open pocket of the leather jacket. Ivan was chewing slowly and noticed her looking at the bread; he began to wonder himself whether it might not be better to eat it all up and satisfy their hunger at least once. But with a tremendous effort of will power he drove away the thought. He knew all too well the value of even that tiny piece they had left.

«Want some more?» he asked at last, when he had finished his own portion.

She shook her head with exaggerated determination, as if she were afraid of changing her mind.

«No! No!»

«And this?» he asked, nodding towards the crust that still lay in the middle of the jacket.

«Giulia no want».

«Then let's eat a half each».

«Was ist das? What's that? Giulia no understand?»

The girl wrinkled her nose enquiringly. The sun was shining in her face and she grimaced as though she were teasing Ivan.

«One piece for Ivan, one piece for Giulia».

He broke the crust and gave her one piece—she took it uncertainly, bit off a small piece and began to suck it.

«Good. Cioccolato for Häftling!»

«That's the life we lead — bread's like chocolate to us».

«Giulia once run away Napoli, there eat much cioccolato. Not much bread but much cioccolato», she said, screwing up her coal-black eyes.

Ivan did not understand her.

«You ran away to Naples?»

108

«Si. From Roma. From il padre».

«From your father? Why?»

«Oh, una... One history», she answered grudgingly, and bit off another piece and sucked it.

«Father want give me bad marito, husband, that's muzh, in Russian».

Husband! This unexpected piece of news burnt into his brain, he clenched his teeth and scowled. She seemed to feel it, and gave him a sly look out of the corner of her eye; then she laughed at his scowling face.

«No marito. Signor Zangarini not my husband. Giulia no want Signor Zangarini».

Ivan was still scowling.

«Why didn't you?» he asked.

«That was... uno segreto».

«A secret, eh?»

She kept glancing impishly from side to side, then at him, all the time sucking her crust; he sat looking at the ground pulling up tufts of grass by the roots.

«Segreto, little segreto! Giulia love... how you say? Giovanotto—young man, Mario».

«You did, did you?» he said and threw the grass into the air, the wind scattering the blades in all directions. Ivan turned sideways towards her, somehow he no longer wanted to look at her and listened despondently. She did not seem to notice the change in him and continued.

«Very good young man. Giulia take pistol and run away to Mario in Napoli. Guerra, war in Napoli, Italiano schiessen Deutsch. Giulia schiessen», she sighed. «Partisan in Italy not many, tedeschi kill many Italians. Many in concentration camp. Giulia sent to camp».

«D'you mean you fought against the Germans?» he asked, trying to guess what she meant.

«Si, Yes».

109

«Oh!» he exclaimed in restrained surprise. Where's your Mario now?»

«Mario fu ucciso!»

«Killed?»

She did not answer immediately but sat with her knees pressed against her chest, her pliant arms grasping her long legs; she rested her chin on her knees and stared into space.

«Si».

They did not speak for some time. Ivan, however, managed to overcome his awkwardness and looked up at her: she had become serious and met his glance. Warmth began to appear in her eyes as he looked at her, her short spell of grief came to an end and she laughed.

«Why Ivan look, all the time?»

«No reason».

«What that mean?»

«That's what it means. Let's go on to Trieste».

«Oh, Trieste!»

She jumped up lightly from the grass; he, too, got up and threw the leather jacket over his shoulder with a sudden, bold, sweeping movement. They walked side by side down the poppy-covered hillside.

The sun was getting hotter. The shadow of the Bear Range grew shorter as they descended into the valley, a heat haze hung trembling over the distant foothills and covered the wooded slopes, only the snow-covered peaks still gleamed brightly so that every patch on their sides could be seen.

«Trieste good. Partisan in Trieste! Sea in Trieste!» Giulia chattered vivaciously and then began to sing softly because of her exuberant pleasure.

Then she repeated the chorus; he had no idea what the song was about but its melody somehow reminded him of the sea with a swell running. The-

110

re was something calm and good, something charming about it.

Per non soffrire,

Per non morire,

Io ti penso, e ti amo!

Ivan held his breath as he listened to this melodious voice that came to him from another world, a world he knew little about. Suddenly the girl stopped singing and turned to him.

«Ivan, Giulia learn *Katyusha!*»

«*Katyusha!*»

«Si».

And she began singing, twisting the Russian words out of all recognition as a child might; he would never have recognised it but for the tune. She sang it to the end and then threw back her head and laughed.

«Why Ivan laugh? Very funny, eh?»

Very patiently he told her the words, very slowly so that she could learn them.

She listened to him with a mischievous glint in her eyes.

«Good», she said, again throwing back her head.

«I understand».

She began singing again and this time got most of the Russian words correct, although she obviously did not know the meaning.

«That's better. You must learn to say 'yabloni', not 'yavini' — apple trees, in an orchard, understand?»

«Yes, I understand».

She began again to sing *Katyusha* with all the zeal of a schoolgirl carefully enunciating the words;

¹ In order not to suffer, in order not to die, I think of you and I love you. (It.) — Tr.

111

she was like a happy, loving and obedient child, and she made him feel good. He walked beside her smiling inwardly with a sheer human calm and fresh happiness, such as he had not known for many years. He did not know where this feeling had come from or why it had come—was it from the clear sky and generous sun, from the picturesque charm of the mountains, from the wide open expanses all around them or, perhaps, from the unparalleled glory of the poppies whose pungent aroma seemed to fill the whole valley. There was a breath of something festive, something that went straight to the heart about everything among the mountains and grasslands; it seemed impossible to believe in danger, imprisonment and a possible hue and cry — he even began to wonder whether he had not dreamed the nightmare of the concentration camp and the S.S., death, crematorium and the hated baying of the dogs. If all this had really existed how could there also be such an earthly paradise close beside it? What vital force separated the purity of nature from the criminal lunacy of man? The loathsome past, unfortunately, was no dream and no phantom—their striped clothing was evidence that it existed and that they had not yet completely got rid of it. And there and then, in the midst of the fragrant purity of the earth, Ivan tore off his striped jacket and covered it with the leather coat, such hatred towards their clothing did he feel. Giulia stopped singing and looked, smiling, at his broad, powerful shoulders.

«Oh! Ercole! Hercules! Russo Hercules!»

«Who's a Hercules! I'm a skinny rake!» Ivan objected modestly.

«No, no, Hercules!»

(To be continued)

112

УПЕРШЫНЮ НА БРАТНЯЙ МОВЕ

Эх, чаго нам не прыйшлося,
Брацце мілыя, ужыці!
Колькі талентаў звялося,
Колькі іх і дзе ляжыць
Невядомых, непрызнаных,
Не аплаканых нікім,
Толькі ў полі адспяваных
Ветру посвістам пустым!

Гэтыя праўдзівыя і шчырыя словы Якуба Коласа яшчэ і яшчэ раз успамінаюцца, калі пачынаеш знаёміцца з цудоўна аформленай і з густам выдадзенай на украінскай мове кніжкай беларускіх прыказак і прымавак «Мудрыць народна». Складальнікам і перакладчыкам яе з'яўляецца вядомы украінскі паэт, перакладчык твораў народных паэтаў Беларусі П. Броўкі, А. Куляшова, М. Танка і многіх іншых майстроў беларускага мастацкага слова, даўні і шчыры сябра нашай культуры і літаратуры Аляксандр Жолдак. Ён з любоўю сабраў і здолеў данесці да украінскага чытача залатыя россыпы народнай мудрасці, у якіх знайшлі сваё іскравае адлюстраванне векавыя жыццёвыя вопыт і маральна-практычная філасофія, нацыянальная сама-свядомасць і грамадская думка, дасціпны розум і багацце фантазіі нашых продкаў.

Шмат працы прыйшлося прыкладзі яму, каб з гэтай невычэрпнай скарбніцы адабраць лепшае, арыгінальнае, непаўторнае. З пастаўленай задачай складальнік справіўся паспяхова, бо ён здолеў тонка адчуць палыманасць душы і шчырасць сэрца беларускага народа, глысць бока ўнікаючы ў яго гаротную і багатую на розныя падзеі гісторыю.

У сціслай, але выразнай прадмове да зборніка Аляксандр Жолдак, характарызуючы прыказкі і прымаўкі як адзін з найбагацейшых і арыгінальных жанраў нашага фальклору, дзе так цесна пераплаціліся індывідуальны і калектыўны пачаткі, слушна зазначае: «Беларускія прыказкі і прымаўкі — гэта цэлая энцыклапедыя жыцця свабодалюбівага і працавітага народа, яго самасвядомасць і нацыянальная самабытнасць».

М. БАЗАРЭВІЧ,
А. СЛЕСАРЭНКА.

СЯБАР МАНЮШКІ

Імя нашага земляка Станіслава Манюшкі, праслаўленага кампазітара, аўтара опер «Галья» і «Страшны двор», вядома ўсяму свету. Першыя оперы Манюшкі «Рэкруцкі набор» і «Ідылія», напісаныя на словы пачынальніка новай беларускай літаратуры В. Дуніна-Марцінкевіча, былі пастаўлены ў Мінску. Публіка ўспрыняла іх з цікавасцю і добразычлівацю.

У Вільню Станіслаў Манюшка таксама дабіўся прызнання. Моладзь спявала яго песні. Сябры рабілі паехаць у Пецярбург і арганізаваць там некалькі аўтарскіх канцэртаў, але кампазітар не рашаўся, цягнуў з паездкай, хоць усё ўжо, здавалася, было прадумана. Нарэшце ў лютым 1849 года Манюшка адправіўся ў дарогу. З ім ехалі яго жонка Аляксандра і вядомы віленскі спявак Ахілес Банольдзі. Кампазітар даўно ацаніў высокую вакальную культуру Банольдзі і тое, што гэты таленавіты чалавек будзе выконваць некаторыя яго творы, супакойвала, дапамагала верыць у поспех. І ён прыйшоў, хаця імя віленскага кампазітара ў Пецярбургу ведалі толькі лічаныя аматары музыкі. Ма-

нюшка быў удзячны лёсу, які звёў яго з Банольдзі.

Калі Ахілес Банольдзі пакінуў Італію і прыехаў у Вільню, ён, дваццацігадовы юнак, не падазраваў, што асядзе тут надоўга. Ён хутка асвоіў польскую мову, стаў выхавацелем у Дваранскім інстытуце, выкладаў спевы. А праз год-другі культурнае жыццё горада было для яго натуральнай стыхіяй, у якую ён акнуўся з усёй страсцю італьянца. У хуткім часе Банольдзі стаў гарачым прыхільнікам таленту Манюшкі і рэўнасна папулярызаваў яго музыку і песні. Спявак і кампазітар моцна пасябравалі. Чучцём артыста Банольдзі ўлоўліваў у творах сябра тое, што многія пачалі разумець і цаніць праз некалькі год. Глыбокай народнасцю, што ішла ад любові да простых людзей і веры ў іх сілы, і таленавіцасцю была напоўнена музыка кампазітара. Нярэдка ён выкарыстоўваў у сваёй творчасці беларускія мелодыі і фальклор.

Не выпадкова Манюшка прысвяціў спеваку вядомаму «Папрадуху». Тэкст гэтай песні, дакладней, пераклад з беларускай на польскую належыць збіральніку бела-

рускага фальклору і паэту Яну Чахоту.

Вядомая опера Манюшкі «Галья» таксама прысвечана Ахілесу Банольдзі, які выконваў у ёй спецыяльна адродаганую для барытона партыю Гентака.

Перад паўстаннем 1863 года Банольдзі, знаходзячыся сярод дэмакратычна настроенай інтэлігенцыі краю і ўсёй душой успрыняўшы ідэю вызваленчага руху, становіцца членам Камітэта руху і для наладжвання падпольнага друку адкрывае ў Вільні фотамайстэрню з літаграфіяй. У пачатку лютага ён быў высланы як інашаземны падданы за межы Расіі. Гэта ў нейкай ступені дапамагло яму арганізаваць закупку зброі для паўстанцкіх атрадаў Літвы і Беларусі. Але агентам III аддзялення ўдалося напацьці на след Банольдзі. Яго схапілі. Прыгавораны да пакарання смерцю, ён здолеў уцячы.

У дні Парыжскай камуны Ахілес Банольдзі змагаўся на барыкадах. Песні Станіслава Манюшкі былі з ім. Паранены, не ў сілах трымаць зброю ў руках, ён спяваў перад смерцю.

В. МАРХЕЛЬ.

Новыя вершы

КРУЖЫЦА ў ВАЛЬСЕ ЗЯМЛЯ

Нашы лепшыя песні яшчэ
не прапеты —
Капітаны! Пільнуіце хаду
карабля!
Пагасалі навікі, зніклі
планеты...
Між жыццём і між смерцю
ў прасторы Сусвету
Кружыцца ў вальсе Зямля.
Кружыцца ў крузе надзей
і тугі,
А за спіною — кругі і кругі...
І хоць Сонца гарыць і не гасне
ў зеніце,
Хоць здаецца, што правільны
курс карабля,
Капітаны! Пільней вы наперад
глядзіце!
Сэрцы б'юцца надзеяй, вы іх
не спыніце!

Не кружыцца не можа Зямля.
Віхрам імчацца за кругам
кругі,
Першы мінаем... Што тоіць
другі!
Нашы лепшыя песні не будуць
прапеты,
Ледзь парушыць хто ўпэўнены
курс карабля...
Пагасалі не раз назаўсёды
планеты.
Як яны, ты ў бяздонні
пячынкай Сусвету
Кружыцца вечна, Зямля.
Кружыцца ў вальсе святла і
надзей —
Толькі б з арбіты не збіў
ліхадзей...

Аляксандр БАЧЫЛА

Грымаць і грымаць навалніцы,
Як сотні вякоў на зямлі...
Тут некалі продкі жылі
І ў спіку з халоднай крыніцы
З ахвотай карцамі пілі.

Калі ж падаліся далей —
Не зычылі іншым баям:
На памяць карэц пакідалі
Для тых, хто загляне сюды.

Да выгад ніколі не праглі,
Крый божа, хай ліха міне,
І ведалі: кожны сасмаглы
Іх звычай дабром памяне.

Ляжаць у музеях знаходкай
Часоў тых далёкіх карцы.
Грымаць навалніцы, як

продкаў
Пасланыя ўперад ганцы.

КАЛІ ХОЧАЦЦА СПЯВАЦЬ

Пахмурныя дні стаяць у снежні. Кароткія, без сонца. Не паспееш азіриць — надышоў вечар. У горадзе гэта не так прыкметна: тут увесь час рух. Мітусяцца па вуліцах машыны, аўтобусы, тралейбусы; ходзяць-ездзяць людзі. Рознакаляровымі агнямі ўспыхвае рэклама — кліча ў тэатры, кіно.

А ў вёсцы? Вечары цяпер такія, што і хатнія справы ўладкаваць можна, і вольная часіна застаецца. Тэлевізар тэлевізар — яны цяпер у многіх, але не можа ён замяніць жывую радасць сустрэч з людзьмі.

...Калі ехаць з Гомеля ў Ветку, то кіламетраў праз дваццаць будзе Старое Сяло. Гэта цэнтр калгаса імя Жданава Веткаўскага раёна. Вёска вялікая — 660 двароў, 11 вуліц. Спаленая ў час вайны фашыстамі, яна адбудавана занова. Шырокія вуліцы, дабротныя дамы з садамі. А побач Сож, які блакітнай стужкай аздабляе наваколле. На самым вышнім месцы стаіць калгасны палац культуры, непадалёку — школа-дзесцігодка. Прыгожая сучасная вёска. І людзі там жывуць харошыя ды вясёлыя. На ўсю вобласць славацца талентамі.

Вечарамі на плошчы перад клубам міналоўна. Сюды прыходзіць аўтобус з Гомеля — значыць пасажыры. Тут і мужчыны, якія спыні-

ліся пакурыць і падзяліцца апошнімі навінамі, і маладзціцы, што, бегучы па справах, «зачапліліся» за сябровак. Вядома, і дзеці, якія чакаюць пачатку кінасеанса. А як жа, кіно кожны дзень, шырокаэкраннае. Цяпер шмат дзе шырокі экран.

Сам палац культуры цудоўны. Вялікі, светлы, ён вабіць вока знешнім выглядам. Унутры таксама хораша — прасторныя фая і глядзельная зала, вялікая сцена, грывіравальны пакой для артыстаў, бібліятэка з чытальняй, кабінеты для дырэктара і мастацкага кіраўніка — усё зроблена з размахам і густам. Сюды прыемна зайсці — і не як у музей, дзе ты назіральнік прыгажосці, а як у свой дом, дзе ты сам і ўдзельнік і творца радасці, прыгажосці.

Вось бібліятэка з чытальняй залай. Тут можна атрымаць Коласа і Дастаеўскага, Багдановіча і Хемінгуэя. На сталах раскладзены свежыя часопісы.

Хто жадае паспрабаваць свае здольнасці ў мастацкай самадзейнасці, калі ласка, — запісвайся ў гурткі. Іх тут некалькі — харавы, музычны, мастацкага слова, ёсць духавы аркестр.

Гордасць старасельцаў — калгасны хор. Ён не такі вялікі — дзесцікі два жанчыны і мужчыны. Але што гэта за галасы! Калі заспявае 70-га-

довая Алена Руднікава, ніхто не застаецца раўнадушным. Сама жанчына кажа, што цяжкавата ўжо на гару паднімацца, а спяваць хочацца. «Ой, як хочацца!» — падхоплівае Ніна Мацюкова: Ніна працуе даяркай, і дома двое дзяцей трэба дагледзець, але яна паспявае ўсюды.

Багата песень у рэпертуары хору. Тут старыя і сучасныя, сумныя і вясёлыя і, вядома, жартоўныя. Большасць беларускіх — «Дубочкі», «Ой, хацела ж мяне маці», «Мяцеліца», «Беларусь дарагая мая» і многа іншых. Складаюць песні і самі ўдзельнікі хору. Не толькі перад аднаўсёўцамі выступаюць самадзейныя артысты. Далёка за родную вёску ляцяць звонкія галасы старасельцаў.

Кіруе хорам Тоня Вавуткіна. Яна скончыла Гомельскае музычна-педагагічнае вучылішча і прыехала працаваць у родную вёску. Тоня добра іграе на баяне, добра спявае, прыгожая, вясёлая — і іншым перадае свой запал. Яна ж кіруе і музычным гуртком. Праўда, гэта дзетчэй музычная школа, дзе дзеці калгаснікаў вучацца іграць на баяне. Вася Акулін і Алег Дунаеў ужо выконваюць складаныя творы. А дачка даяркі Лена Гарпушкіна даступіла ў музычнае вучылішча.

На сцэне Старасельскага клуба. Спяваюць Тоня ВАВУТКІНА (злева) і Тамара СЕМЯНЦОВА. Акампаніруе Анатоль ДАНШЫН.

Людзі розных узростаў, характараў знаходзяць у клубе заняткі пад свой густ. Бо не хлеба адзіным жыве чалавек. Ніколі, нават у самыя змрочныя часіны, не згасала ў ім патрэба да творчасці. У працу, у побыт стараўся ўнесці ён нешта прыгожае, вясёлае. А цяпер, калі створаны ўсе ўмовы для творчасці, чалавек духоўна вырае.

Клапоцяцца аб гэтым і дзяржава і калгас. За кошт калгаса пабудаван палац культуры, на ўтрыманні калгаса кіраўнікі мастацкай самадзейнасці. На грамадскія сродкі куплены касцюмы для ўдзельнікаў гурткоў, музычныя інструменты. Старшыня калгаса Іван Казлоў блізка

да сэрца прымае ўсе клубныя клопаты. Ён уваходзіць у савет клуба, які кіруе культурнымі справамі.

І не толькі на цэнтральнай сядзібе, а ва ўсіх вёсках гаспадаркі наладжана культурная работа. У вёсцы Залаты Рог таксама ёсць клуб, бібліятэка з чытальняй залай. І там вечарамі і ў святыя людзі не сумуюць.

Старасельскі клуб — толькі адзін з многіх, што сталі неад'емнай часткай побыту сялян. Мехагітатары, жывёлаводы, паляводцы, чый галоўны штодзённы клопат — аб зямлі, далучаюцца да здабыткаў культуры і мастацтва.

Р. БУРДЫКА.

ЭФЕКТ ІМКНЕННЯ

Імя Сяргея Блажко — выдатнага савецкага астранома, прадазейнага члена карэспандэнта Акадэміі навук СССР, лаўрэата Дзяржаўнай прэміі, кавалера двух ордэнаў Працоўнага Чырвонага Сцяга і многіх медаляў — занесена ў Вялікую Савецкую Энцыклапедыю. А нядаўна магчымасць падрабязна пазнаёміцца з жыццёвым і творчым шляхам славітага вучонага атрымалі яго землякі — магіляўчане. У абласным музеі напярэдадні 100-годдзя з дня нараджэння С. Блажко адкрылася экспазіцыя яго работ, дакументаў, уласных рэчаў, якія былі перададзены музею роднымі Сяргея Мікалаевіча. І няма, бадай, ніводнага наведвальніка, які б не выказаў свайго захаплення тым, што зрабіў за сваё жыццё гэты сапраўды таленавіты беларус...

Хто ведае, калі ў цікаўнага хлопчука з мястэчка Ходціцка Магілёўскай губерні ўпершыню нарадзілася прага пазнаць таямніцы зорак. Мабыць, было гэта ў адну з ціхіх вераснёўскіх начэй, калі неба, як самародкам, усыпана дрыготкімі агеньчыкамі. І ад яго цяжка адарваць зачараваны позірк. Мабыць, такое жаданне ўзнікла пазней, калі ў юнацкія гады ў Смаленскай гімназіі Сяргей ўпершыню пачуў аб навукі астраноміі. Але да таго, калі сам ён стаў на навуковым небасхіле зоркай першай велічыні, прайшоў немай час. Вядомы тады астраном В. Цераскін, зацкаўлены навуковымі работамі студэнта апошняга курса Маскоўскага ўніверсітэта Сяргея Блажко,

запрасіў здоўнага юнака на работу асіпірантам у астранамічную абсерваторыю, дзе яны займаліся фатаграфаваннем зорнага неба пры дапамозе экватарыяльнай камеры. З таго самага часу ўсё жыццё С. Блажко было звязана з Маскоўскім ўніверсітэтам і астранамічнай абсерваторыяй.

У 1895 годзе С. Блажко зацвяджаецца першым асіпітантам Маскоўскай абсерваторыі. Атрымаўшы магчымасць шырока весці навуковыя эксперыменты, ён заняўся астрафатаграфіяй, з дапамогай якой адкрыў і даследаваў многія пераменныя зоркі. Гэтыя адкрыцці прынеслі сусветную славу Маскоўскай абсерваторыі.

Малады астраном пачаў з дапамогай фатаграфіі сістэматычнае вывучэнне ўсяго неба з мэтай выяўлення новых пераменных зорак. У працэсе гэтай работы С. Блажко і яго вучнямі была створана ўнікальная «Шкляная бібліятэчка Маскоўскай абсерваторыі» — збор зоркавых «партрэтаў». У гэтай калекцыі сабрана па 30—40 фатаграфій любой зоркі паўночнага неба, а некаторыя раёны яго зняты ў 100—120 варыянтах.

Разам з тым С. Блажко вёў даследаванні метэарытаў з прымяненнем астраспектраграфіі. Ён атрымаў каштоўныя даныя аб іх хімічным састве ў момант узгарання. Вынікам гэтай работы стала кніга «Аб спектрах двух метэораў», якая выйшла ў 1907 годзе. Затым было надрукавана яшчэ многа работ, аб змесце большасці з якіх мож-

на сказаць: «ўпершыню ў свеце». Гэта магістарская дысертацыя «Аб зорках тыпу Алголя», падручнікі для студэнтаў вышэйшых навучальных устаноў: «Курс сферычнай астраноміі», «Курс агульнай астраноміі», «Курс практычнай астраноміі», мапаграфія «Гісторыя Маскоўскай абсерваторыі ў сувязі з выкладаннем астраноміі ва ўніверсітэце ў 1824—1920 гадах», біяграфія Каперніка, больш ста навукова-папулярных артыкулаў.

На працягу ўсяго жыцця, і нават тады, калі Сяргей Мікалаевіч напярэдадні свайго 60-годдзя быў выбраны прадазейным членам АН СССР, ён заставаўся цікаўным, працавітым умельцам, які з ахвотай браўся за любую работу. Сведчанне таму — мноства сканструяваных і вырабленых самім Сяргеем Мікалаевічам астранамічных інструментаў. Найбольш каштоўнымі з іх абсталювана Маскоўская абсерваторыя.

Адно з адкрыццяў славітага астранома атрымала ў навуковым свеце назву «Эфект Блажко». На аналогіі з гэтым усю багатую навуковую спадчыну, што пакінуў пасля сябе наш зямляк, хочацца назваць эфектам Імкнення. Усё дудоўнае жыццё С. Блажко — плён нягаснага жадання праславіць айчынную навуку, зрабіць блізкімі і зразумелымі далёкія зоркі.

І. СКВАРЦОУ,
дырэктар Магілёўскага абласнога краязнаўчага музея.

Рукі чалавека.

Фотаэцюд А. ЛАРЫНА.

ВАДА СУШЫЦЬ

Да гэтага часу рэчы ў вадзе толькі намочвалі. Лічылася, што інакш і быць не можа. А вось аказалася, што выдаляць вільгаць з драўніны найлепш у вадзе. Да такога парадаксальнага вываду прыйшлі супрацоўнікі Інстытута цэпла- і масаабмену Акадэміі навук Беларусі С. Раманоўскі і Т. Вядута.

Драўляныя загатоўкі змяшчаюць у ванну, запоўненую падагрэтай вадой. Да канцоў дошак праз два сталёвыя электроды падводзіцца ток прамысловай частаты напружаннем 220 вольт. Цеплыня, якая пры гэтым выдзяляецца, раўнамерна награввае драўніну.

Затым вада ў ванне ахалоджваецца. Як звычайна, рух вільгаці ў драўніне накіраван у адзін бок з патокам цяпла. Таму з лесаматэрыялу вільгаць разам з цяплом пераходзіць да яго паверхні, а затым і ў вадку, якая знаходзіцца ў ванне. Такім чынам, дошкі раўнамерна высыхаюць па ўсёй таўшчыні і застаюцца мокрыя толькі на паверхні. Вынятая з ванны драўніна хутка абсыхае і робіцца гатовай да апрацоўкі.

Даследаванні паказалі, што загатоўкі драўніны таўшчыняй 20 сантыметраў сушацца па новаму метаду ў дзесяць разоў хутчэй, чым звычайна.

ЦЮЛЬПАНАВАЕ ДРЭВА

У парку «Парэчка», які размешчаны на ўскраіне вёскі Парэчка Пінскага раёна, расце пяць экзэмпляраў унікальнага для нашай рэспублікі дрэва — цюльпанавога. Адзін з відаў цюльпанавога дрэва расце ў паўднёва-ўсходняй частцы Паўночнай Амерыкі, другі — у Кітаі. У СССР дрэва культывуецца як дэкаратыўнае на Каўказе, у Крыму і некаторых паўднёвых раёнах Украіны. Самы буйны ў СССР экзэмпляр цюльпанавога дрэва, пасаджаны ў 40-х гадах мінулага стагоддзя, захаваўся паблізу пасёлка Галавінка (Краснадарскага краю). Вышыня яго 36 метраў. У парку «Парэч-

ча» вышыня дрэў дасягае 15—20 метраў. Дыяметр ствалоў — 35—40 сантыметраў.

Крона цюльпанавога дрэва яйкападобная, ствол калонападобны, пакрыты шэрай або чырвона-бурай баразнаватай карой. Гэтым яно рэзка адрозніваецца ад нашых тыповых парод. Кветкі гэтага дрэва знешне нагадваюць цюльпаны, хоць і не маюць такой яркай афарбоўкі.

Цюльпанавое дрэва дае добрую драўніну.

Р. САВІЧ,
навуковы супрацоўнік
Брэскага краязнаўчага музея.

БЕЛАРУСКІ ШМАТСЕРЫЙНЫ

Нядаўна многія мінчане былі відавочцамі незвычайнага ажыўлення на Нямізе. Паміж руінамі старых дамоў, якія прызначаны да зносу (на іх месцы ўзводзяць шматпавярховыя будынкі), цягнулася калона палонных чырвонаармейцаў. Фашысцкія вартавыя з аўчаркамі панукалі змучаных людзей, а ў адным з разбураных дамоў стаяў высокі чалавек у прапыленым адзенні і з нянавісцю глядзеў на зялёныя мундзіры канваіраў. Гэта быў адзін з арганізатараў і кіраўнікоў Мінскага падполля Ісай Казінец, якому было суджана здзейсніць подзвіг, што ўвайшоў у гісторыю ардзэнноснага Мінска.

На Нямізе ішлі здымкі аднаго з першых эпізодаў шматсерыйнага тэлевізійнага фільма «Руіны страляюць...» Гэта стужка прысвечана гераічнай барацьбе мінчан супраць фашысцкіх акупантаў, у якой удзельнічалі тысячы патрыётаў. Барацьба была такой масавай, што цяжка выдзельці асобных герояў. Галоўным героем кар-

ціны з'яўляецца народ. Толькі на асноўных ролях занята 36 актёраў, а ўсяго ў карціне здымаецца каля чатырохсот чалавек (без удзельнікаў масавых сцэн).

У фільме шырока выкарыстоўваюцца дакументальныя кадры часоў Вялікай Айчыннай вайны, у тым ліку з акупіраванага Мінска, прыводзяцца сапраўдныя дакументы, якія сведчаць аб мужнасці і гераізме мінчан.

Здымкі вядуцца не толькі ў Мінску. Частку эпізодаў давялося здымаць у Калінінградзе. Але і там поўнага размаху для групы не было. Руіны вымушаны былі будаваць у павільёнах «Беларусьфільма».

Карціна здымалася на натуральных пляцоўках пад Мінскам, у Баранавічах, каля Смалявіч і ў іншых месцах.

На тэлеэкране глядачы ўбачаць папулярных кінаартыстаў краіны. У ролі Героя Савецкага Саюза Івана Кабушкіна (Жанна) здымаецца артыст тэатра Ленсавета Ігар Ледагораў, вя-

домы па карцінах «Мікалай Бауман» і «Трайная праверка». Героя Савецкага Саюза Ісай Казінец іграе Уладзімір Козел — артыст Маскоўскага тэатра сатыры, які здымаўся ў фільме «Ад'ютант яго прасвадзіцельства». Ролю Героя Савецкага Саюза прафесара Яўгена Клумава выконвае старэйшы савецкі актёр Фёдар Нікіцін, які здымаўся больш як у ста фільмах. Гледачы таксама сустрэнуцца з папулярнымі актёрамі Святланай Каркошка (Шура), Аляксеем Чарновым (Іван Матусевіч), Міхаілам Пагажэльскім (Уладзімір Нічыпаровіч). У фільме заняты беларускія актёры В. Тарасаў, З. Стома, Б. Уладзімірскі, А. Мілавану, С. Хацкевіч, Ул. Дзязюшка, М. Захарэвіч.

Фільм здымае рэжысёр-пастаноўшчык В. Чацверыкоў па сцэнарыю І. Новікава і І. Чырынава, аператар Б. Аліфер, мастак Ул. Белаусаў, кампазітар А. Мураўлёў.

Н. РЫГОРАУ.

НА ЗДЫМКАХ: 1. У цэнтры—галоўны дзеючы асобы кінафільма: Шура — артыстка Маскоўскага мастацкага акадэмічнага тэатра Святлана КАРКОШКА, Жан — артыст тэатра імя Ленсавета Ігар ЛЕДАГОРАУ. 2. Рэжысёр-пастаноўшчык фільма Віталь ЧАЦВЕРЫКОУ на здымачнай пляцоўцы. Фота І. ЗМІТРОВІЧА.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ.

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.

ТЭЛЕФОНЫ: 33-07-82, 33-03-15, 33-15-15, 39-87-92.